

TÎLCUIRE PE SCURT

TÎLMĂCITĂ DIN CEA PRE LARG ELINEASCĂ

A LUI

NICHIFOR CALIST XANTOPULUL

LA ANTIFOANELE CELOR OPT GLASURI

CARE

CU BLAGOSLOVENIA PREASFINȚITULUI ȘI

DE DUMNEZEU ALESULUI

MITROPOLIT AL MOLDOVEI

KIRIU KIRIU VENIAMIN

PRIN SILINȚA PREACUVIOSULUI STA-

REȚ ȘI ARHIMANDRIT AL SFINTELOR

MONASTIRI NEAMȚULUI ȘI SECULUI

KIR SILVESTRU

ACUM ÎNTÎI S-A DAT ÎN TIPAR

SPRE FOLOSUL DE OBȘTE AL NEAMULUI NOSTRU.

ÎN SFÎNTA MONASTIRE NEAMȚUL.

LA ANUL DE LA MÎNTUITORUL HRISTOS 1817.

DE GHERONTIE IEROMONAHUL TIPOGRAFUL

CĂTRE DREPTCREDINCIOSUL CITITOR.

Cînd preasfințitul stăpîn episcopul Argeșului kir Iosif a tipărit Paraklitiki, a fost poruncit celui acum dus către Domnul cinstitul meu stareț și duhovnicesc părinte Gherontie, de a tălmăci Tîlcuirea Antifoanelor pe scurt din cea pe larg a lui Nichifor Calist Xantopolul¹, cu scopos ca să o puie la Paraklitiki. Și fiindcă atuncea din pricina care preasfinția-sa arată la Predoslovia numitei cărți, a rămas, urnindu-se tipărirea mai pe urmă, a binevoit Dumnezeu acum cu voia preasfinției-sale, prin rîvna și osîrdia preacinstitului părintelui nostru stareț și arhimandrit kir Silvestru, a se tipări aicea în Sfinta Monastire, deosebi ca o cărticică, care era de ajuns ca să fie și singură, de nu din Blaj oarecarele deșert de socoteală și plin de fumuri (că pe numele lui, una ca să nu mînzolesc această sfință carte, iară alta ca să nu se pară că a făcut vreun lucru vrednic de pomenire, îl tac aicea,) s-ar fi turbat asupra noastră, și turbîndu-se nebunește lîngă alte bîrfeale s-ar fi ispitit să arate și din Antifoane spre amăgirea norodului celui prost, cum că și noi credem că Duhul Sfînt se purcede din Tatăl și din Fiul. Dar fiindcă acesta așa arătat, și pe noi fără de rușine ne năpăstuieste, prihăindu-ne și cu cuvinte fără de socoteală de țărani și de proști, el fiind așa, și în dogme fără de sfială viclenește, pentru aceasta s-au adus lîngă Tîlcuirea antifoanelor și Răspunsul preasfințitului patriarh Ghermano ce l-a făcut către Papa Grigorie, și Capete oarecare bogoslovești, din care se arată necuviințele ce răsar din dogma apusenească, și Vorba fericitului Ioan Furni pentru purcederea Preasfîntului Duh. Ca după ce va citi norodul cel dreptcredincios al neamului nostru Tîlcuirea Antifoanelor, și va cunoaște înțelegerea lor, să vadă din Răspunsul preasfințitului patriarh, năpăstuirea cea mincinoasă, și din Capetele cele bogoslovești, hulele cele mari ce urmează din adăogirea latinilor în Sfîntul Simbol, și așa întru dreapta credință a sfintei sobornicești și apostolești Biserici a Răsăritului să se întărească, avînd la aceasta mult ajutătoare și doveditoare și pe vorba fericitului Ioan Furni. Căci care iubitor de adevăr bărbat, și al Adevărului Hristos slujitor adevărat, după ce va vedea despre o parte mărturiile cele tari ale purtătorilor de Dumnezeu Părinți pentru purcederea cea numai din Tatăl, iară despre alta necuviințele cele cumplite ce urmează din purcederea cea după latini din Tatăl și din Fiul, va suferi a se adaoge în partea cea de a doua, a căreia începutul este scornire omenească, iară sfîrșitul pierzarea sufletului. Fără numai de va fi preaiubitor de minciună, și va pofti mai mult slava oamenilor decît slava lui Dumnezeu, precum este scriitorul al acelei de Dumnezeu urîte cărțului, pentru care ca pentru cel ce este, de nu se va pocăi, departe de la Dumnezeu, și împreună moștenitor tatălui minciunii, nu ne este mai mult cuvîntul, și mai vîrtos că și pentru toate celelalte ce el a mai bîrfîit, de ajuns în Teologia Sfîntului Ioan Damaschin, și în Arătarea cea pe scurt a dumnezeieștilor dogme s-au zis, care amîndouă românește sînt tipărite. Iară pentru cărțile cinstitului vlădicăi de Făgăraș Ioan Bob care și acestea sînt împotriva Sfintei Biserici a Răsăritului, a zice din noi cineva ceva este de prisosit, fiindcă precum în Istoria cea pentru neamul românesc tipărită în Buda foaia 336, se aduce, au apucat mai înainte un profesor papistășesc și a zis: Că în cîtă vreme a întors Ioan Bob pe cărțile lui Torneli în românie, mai bine ar fi făcut niște roate. Mărturie aceasta dintru ai lor prea de ajuns spre

---

¹ Acesta după Bisericeasca Istorie a lui Meletie al Atenelor, a fost la veacul al 13. A alcătuit Bisericeasca Istorie în 23 de cărți, din care numai 18 se află. A lăsat încă și alte oarecare cărți folositoare Bisericii.

arătarea netrebnicii teologhiilor celor din Blaj. Că ceea ce a zis acel profesor pentru cărțile lui Torneli, aceea se înțelege și pentru toate celelalte. Că de lucra cu adevărat la roate, poate ajutând ceva omenirii, își lua vreo răsplătire vremelnică de la Dumnezeu, iară acum cu acelea și lui și celor ce vor primi teologhiile lui mai mult au adaos munca cea veșnică. Pentru aceea trebuie precum de alte cărți străine și credinței noastre potrivnice, așa și de acelea să ne ferim. Căci fiindcă cărțile cele alcătuite de dascălii Sfintei Biserici a Răsăritului, sau din cuvintele cele dumnezeiești și sfinte adevărate primesc, sau de la Soboarele cele cu voia lui Dumnezeu adunate se întăresc, sau din cele ce în cărțile Sfinților Părinți se cuprind, oarecum se legiuiesc, sau din Predania Bisericii cea nescrisă, și de la cei ce au fost singuri văzători și slujitori Cuvântului nouă dată se încredințează, pentru aceasta trebuie și să le îmbrățișăm și întru citirea lor ziua și noaptea să ne îndeletnicim, pentru că de cunoștința cea adevărată pentru Dumnezeu și cele dumnezeiești sînt învățătoare, și de mîntuirea cea veșnică pricinuitoare. Iară de cărțile cele ce de cei ce au fost cu noi, și acum dezbinîndu-se partea lor cu latinii și-o au pus, și pentru aceea și uniți se numesc, de acestea zic care de ei pentru dumnezeieștile dogme sau din limba latinească se tîlmăcesc, sau de iznoavă se alcătuiesc, fiindcă împotriva cuvintelor celor sfinte a dogmaticii se ispitesc, și asupra Sfinților Părinți, și dumnezeieștilor Soboare, și apostoleștilor predanii se semețesc, în tot chipul trebuie să ne ferim, ca de cele ce sînt de Dumnezeu urîte, și pre sufletele celor ce le ascultă depărtîndu-le de la Ziditorul în pierzarea cea veșnică le aruncă. Încă și de cele bisericesti, care de ei se tipăresc, să ne păzim, că precum lucru a arătat și pe acelea le strică, că așa au făcut în Trioade, așa în Liturghii, așa în Molitvelnice și în altele, că șchiopătînd ei întru amîndouă gleznele, ca popii rușinii, nici papistași curați sînt, nici răsăriteni nestricați. Că se țin și de cele ale Papei pentru părut oarecum ceva bine lumesc, și de Biserica Răsăritului în oarecare rînduiei, pentru obiceiul cel părintesc, numindu-se pe eiși că sînt de credința grecească cea veche, ca cum altă credință au avut Biserica Răsăritului mai înainte, și alta acum, o înșelare! Și pentru aceasta ca cei ce sînt ca cum de credința grecească primesc cărțile Bisericii Răsăritului, iară ca cei ce pîrtinesc latinilor, întru cele ce sînt împotriva lor le strică, amăgind și amăgindu-se, și în prăpăstiile pierzării ducîndu-se, întru care ca și pe alții să arunce, acestea stricări meșteșugesc. Și acestea adică pentru uniți și cărțile uniților, pentru care și s-au adaos acestea ce s-au adaos aicea lîngă Antifoane. Iară noi căutînd la Iconomia proniei celei dumnezeiești, care în veacul acesta prin rîvna cea fierbinte a preaosfințitului nostru stăpîn și al Moldaviei mitropolit, a îmbogățit neamul nostru cu atîtea cărți, cu cîte nu în altul, precum și cu aceasta, că mulțumim lui Dumnezeu cîntînd și binecuvîntîndu-L pe El întru dînsele, și rugîndu-L ca să nu-Și întoarcă fața Sa de la sluga Sa neamul acesta pînă în sfîrșit.

Cel întru ascultare împreună cu tîlmăcitorul petrecător Grigorie.

**TÎLCUIRE
PE SCURT DIN CEA PE LARG
A LUI
NICHIFOR CALIST
XANTOPULUL
LA ANTIFOANELE CELOR OPT
GLASURI.**

1. Oare cine este făcătorul acestora;
2. De unde se numesc trepte;
3. Pentru care pricină Duminicile s-au rînduit a se cînta;
4. Carele este cuvîntul de a făcut făcătorul la fieștecarele glas antifoane trei, iară trepte nouă;
5. Pentru ce le-au numit Antifoane și nu Tropare;
6. Pentru ce celelalte glasuri au cîte trei Antifoane, iară glasul 8 patru, și trepte douăsprezece;
7. Pentru ce, și cu care cuvînt totdeauna pe Antifonul cel de pe urmă îl dă Preasfîntului Duh;

TĂLCUIRE A ÎNTREBĂRII CELEI 1.

Oare cine este făcătorul acestora;

Cum că acestea nu s-au făcut de înțeleptul cîntăreț Ioan cel din Damasc, arătat este și din altele multe, iară mai ales din însăși alcătuirea și întocmirea. Deci povestirea a dat, cum că născător al acestora a fost Teodor cel mult întru fapta bună și întru cuvinte, carele a fost povățuitor Monastirii Studiților, și s-a încununat cu cununa mărturisirii. Iară unii de dau pe acestea și fratelui lui, sfințitului Iosif, carele și el studit s-a numit, și Bisericii Tesalonicenilor păstor s-a arătat. Iară pricina facerii lor acest fel de cuvînt se poartă să fi fost, cum că ivindu-se dumnezeiescul acesta părinte oarecînd de pe zidurile cetății, a văzut oarecare muieri lîngă mare cu poalele ridicate pînă la genunchi, spălînd niște haine acolo, și dintru aceasta s-a mișcat gîndul lui, și a gîndit niște gînduri necuviincioase, apoi întru sine venind, acestea a așezat, suire precum ar fi zis cinevași și așezare la starea cea dintîi. Și deci cuvînt este, cum că mai întîi de toate pe această treaptă a făcut: “Din tinerețele mele vrășmașul mă ispitește”. Aceasta ori așa, ori în alt fel se află, alții să o zică, că noi de la cei mai dinainte lunîdu-o o zicem. Dară mie mi se pare că alta este pricina, care și tuturor, știu bine, că zicîndu-se le va plăcea, măcar oricărui din amîndoi aceștia vom da că sînt lucru treptele. Deci cum că toate cele de supt Lege sînt închipuiri ale Darului, fieștecarele și nevrînd va mărturisi. Și ale altora sînt chipuri altele, iară ale așezării noastre la starea cea dintîi, este fugirea evreilor din Egipt în Palestina, și trecerea prin Marea Roșie, și întoarcerea iarăși a lor de la Asirieni și Babilon. Și deci pentru fugirea cea din Egipt nu ne este nouă acum cuvîntul, ci pentru cea din Babilon. Căci știind Duhul Sfînt cum că neamul iudaicesc iarăși va călca Legea, și se va lipi de idoli, și pentru aceasta și neamurilor celor fără de lege se va da, și iarăși de întoarcere se va învrednici, a mișcat limba cea dulce glăsuitoare a Prorocului și Împăratului David, și a prorocit cele ce erau să fie, cum că vor fi duși în Babilon, și lîngă rîu în sălcii vor spînzura organele lor cele de cîntare, și necăjindu-se vor striga către Domnul și vor fi auziți, și iarăși vor locui Ierusalimul, care cu adevărat semne prea arătate erau ale așezării și întoarcerii noastre, iarăși de către păcatul cel tulburător la Ierusalimul cel de sus, cel slobod și maică a

celor întâi născuți, la rai zic. Căci ca niște trepte pre suișurile cele întru fapta bună uneltind noi, ajungem la Ierusalim, carele se tâlcuiește vedere a păcii. Că cela ce s-a suit la vârful faptei bune, petrece viață pașnică și netulburată despre patimi.

TÎLCUIRE A ÎNTREBĂRII CELEI DE A DOUA

De unde se numesc trepte;

Deci trepte chiar pentru aceasta s-au zis de dumnezeiescul David, fiindcă însemnează pre suirea cea din Babilon a lui Israil la Ierusalim, și a noastră iarăși de la păcat la rai.

TÎLCUIRE A ÎNTREBĂRII CELEI DE A TREIA

Pentru care pricină Duminicile s-au rînduit să se cînte.

Iară s-au rînduit precum socotesc, numai Duminicile să se cînte pentru aceasta, căci prin Înviere am plecat către călătoria cea de sus, și ne-am suit. Iară adevărul pricinii acesteia este arătat. Că dumnezeieștii Părinți au poruncit ca și în toate serile treptele cele din Psaltire să se cînte, care se numesc și Cele către Domnul, măcar deși acum cei mulți le trec cu vederea, dar însă nelipsit pe acestea le cîntă în Postul cel mare, și arătat că pentru Învierea Mîntuitorului cu adevărat cea minunată ce va să fie, carele ne-a suit pe noi din Babilonul cel întunecos și înnegurat al iadului, din păcat adică. Dar Duminicile nu cîntăm treptele cele din Psaltire: că sosind Adevărul, închipuirea se strică, însă pomenirea de ele pe cît se poate iarăși facem prin acestea, una adică, văzînd închipuirea ieșită la sfîrșit, iară alta, însemnînd arătat săvîrșirea Învierii pentru care s-au scris ele de David. Pentru că Treaptă și Înviere aceeași negreșit socotesc a fi, sau puțin a se deosebi, poate și pentru închipuirea. Știu însă și aceasta, că unii le aduc pe acestea la scara lui Iacob. Încă trepte s-au numit și pentru cele cincisprezece trepte ale Bisericii, pe care stînd față către față cei ce începeau cîntarea, le cînta pe acestea cu viers, fiindcă poruncise David prin fiul său Solomon, care mai înainte văzuse ceea ce era să fie. Deci de se potrivesc și acestea la pricina aceasta de față, lăsăm să socotească cei ce vor voi.

TÎLCUIRE A ÎNTREBĂRII A PATRA

Care este cuvîntul de a făcut făcătorul la fieștecările glas Antifoane trei, iară trepte nouă

Deci trei Antifoane (adică cum am fi zis românește împotriva-glasnice, că aceasta însemnează cuvîntul elinesc, și se zic așa, pentru că se glăsuiesc, și se cîntă împotriva și de o parte și de alta) la fieștecările au pus făcătorul acestora, spre închipuirea Sfintei Treimi cu adevărat, și a laudei celei îngerești, care este: Sfînt, Sfînt, Sfînt. Iară nouă trepte iarăși, pentru cîntarea cea neîncetată, și între dînsule împotriva glăsuitoare, a celor nouă cete cerești.

TÎLCUIRE A ÎNTREBĂRII CELEI DE A CINCEA

Pentru ce le-au numit Antifoane și nu Tropare

Iară Antifoanele s-au aflat mai întâi de sfințitul purtătorul de Dumnezeu și mucenicul Ignatie, carele a fost întru uimire, și a văzut așa pre cetele cele cerești înălțînd lui Dumnezeu

cîntări împotriva-glăsuitoare: Iară mai pe urmă și Gura cea de aur Ioan mai mult pe acestea le-a lătit împotriva luptătorilor de Dumnezeu eretici, ce mulți atuncea răsăreau între cei ce voiau să aibă socoteli drepte, care și oarecare viersuri păgînește împotriva dreptei noastre credințe alcătuiind și cîntînd înlăuntru în Constantinopol, el a aflat cîntări împotriva-glăsuitoare, și le-a dat Bisericii lui Dumnezeu. Deci Antifoane și pe acestea le-a numit dumnezeiescul acesta făcător, sau după vedenia mucenicului și purtătorului de Dumnezeu Ignatie: Că cîntare îngerească sînt și acestea, măcar deși pe pămînt, către Dumnezeu, fiindcă au de trei ori la fieștecarele glas, Sfînt, Sfînt, Sfînt. Sau după fapta celui cu graiul aurit, fiindcă glăsuiesc împotriva viclenilor draci, care se împotrivesc nouă. Poate și după alt chip se numesc Antifoane, căci cei ce pre treptele Bisericii celei din Ierusalim cîntau treptele lui David, de la care și acestea s-au numit, glăsuind împotriva unii altora, le cîntau pe ele. Iară nu s-au numit Tropare (care cuvînt elinesc fiind, românește s-ar fi putut zice întorsătoare) pentru că nu se aduc și nu se întorc spre altceva, că fieștecare dintru acestea se potrivește cîntării sale.

TÎLCUIRE A ÎNTREBĂRII CELEI DE A ȘASEA

Pentru ce celelalte glasuri au cîte trei Antifoane. Iară glasul 8 patru, și trepte douăsprezece.

Cu cuviință este a fi cineva la nedumerire: Pentru ce celelalte glasuri avînd cîte trei Antifoane, și nouă trepte, glasul al optulea are patru Antifoane și douăsprezece trepte. Deci zicem: Că nu pentru altă pricină aceasta o a făcut cîntărețul, fără numai pentru aceasta: Cincisprezece fiind treptele Psaltirii, și iarăși opt glasurile, făcătorul de cîntări acesta, la fieștecarele glas, luînd cîte trei trepte ale Psaltirii, și împrumutîndu-se meșteșugul de acolo, și aligorisind așa împlinea înțelegerea, întru cele două viersuri ale unui Antifon povestind o Treaptă de ale Psaltirii, întrucît la fieștecare glas, se face șase trepte și trei dogmatice. Deci întru cele patru glasuri dintîi cheltuindu-se cele douăsprezece trepte ale Psaltirii, așijderea iarăși, și întru cele patru de pe urmă asemenea făcînd ca și la cele dintîi, luînd dintru început, și iarăși acele douăsprezece trepte cheltuindu-se, fiindcă au rămas numai cele trei trepte de pe urmă ale Psaltirii, nu s-a părut cu cuviință făcătorului acestuia a le trece cu vederea pe ele, măcar acum la sfîrșit, pentru aceasta a fost silit de a făcut și al patrulea Antifon, numai pentru aceste trei trepte. Dar fiind iarăși, că nu era cu puțință să-și strice obiceiul său, și să le facă pe ele mai mult decît două, pentru aceasta pe o treaptă o a lăsat cu totul, fiindcă cuprindea numai pentru o față, și se aducea numai pentru David, care este: Adu-ți aminte Doamne de David, și de toate blîndețile lui. Afară poate de va zice cineva, că și de această treaptă a pomenit întru cele ce au făcut pomenire de cele sfînte, și de dumnezeiasca Biserică, și de cele ca de acestea. Iară pe cea după dînsa în două tăindu-o după obicei, care este: Iată dar ce este bun, și-a împlinit rînduiala sa. Iară pe cea de pe urmă, oarecum și pe aceasta împreună o a cuprins, care este: Iată acum binecuvîntați pe Domnul, că pentru Biserică vorbește și aceasta, și așa a săvîrșit pricina sa mult fiind silit.

TÎLCUIRE A ÎNTREBĂRII CELEI DE A ȘAPTEA

Cu care cuvînt totdeauna pe Antifonul cel de pe urmă îl dă Preasfîntului Duh

Fiindcă prorocii mișcați fiind de dumnezeiescul Duh, arată mai nainte cele ce erau să fie, de carele și pe treptele acestea prorocul David mișcându-se le-a scris, care însemnează câte mai înainte s-au arătat. Pentru aceasta cu cuviință, făcătorul de cântări acesta, întru aceste de față cântări pe Duhul acesta Îl ia, arătînd, cum ar fi zis cineva, și însemnînd, că prin venirea Preasfîntului Duh ne-am înnoit și la vrednicia cea dintîi ne-am adus. Sau fiindcă împreună cu lucrarea duhului celui viclean ne-am pogorît în Babilon, adică în păcatul cel ce tulbură mintea, iară de Duhul cel bun și stăpînitor, ne-am povățuit la Ierusalimul cel drept, și pașnic și fără de tulburare, pentru aceasta potrivit dumnezeiescul acesta cântăreț ia pe Duhul în cântările cele mai sus zise. Și a treia, fiindcă făcătorii cântărilor, mult cuvînt fac pentru Tatăl cel fără de început, și pentru întruparea lui Dumnezeu-Cuvîntului, și pentru cum că de o ființă sînt amîndoi, dar nu atîta pentru Duhul, pentru aceasta făcătorul cântării acesteia, pe cel mai mult cuvînt l-au pus aicea pentru Sfîntul Duh. Arătînd cum că câte trei fețele sînt de una și aceeași ființă, și cum că printr-însul tot ce este bun de la Dumnezeu izvorînd se varsă și se dă, și cum că El împreună cu Tatăl și cu Fiul zidește făptura, și cum că iarăși printr-însul se va înnoi fața pămîntului; și celelalte câte pentru darurile și facerile de bine ale Lui povestește. Poate ar fi zis cineva și pentru lauda îngerească cea împotriva-glăsuitoare, care este Sfînt, Sfînt, Sfînt. Că pentru aceasta și zice, Sfîntului Duh. Măcar că Preasfîntul Duh se numește cu multe numiri. Ci fiindcă cele întrebate de mulți, pe cît ne-a fost cu puțință, Dumnezeu ajutînd, le-am lămurit; să venim acum la înseși cântările acestea cele împotriva-glăsuitoare. Și întîi să socotim pe cele ale glasului întîi.

TREPTELE GLASULUI ÎNTÎI ANTIFON 1.

Cînd mă necăjesc, auzi durerile mele: Doamne către Tine strig.

Bine-minunatul acesta cântăreț pe Psalmul cel dintîi al treptelor parafrazîndu-l, întîi l-a pus și al treptelor sale. Pentru că David zice: Către Domnul cînd m-am necăjit am strigat, și m-a auzit. Deci ceea ce acela, cu ochii cei prorocști mai înainte văzînd, ca un lucru făcut a zis, măcar deși pe urmă era să ia sfîrșitul, aceasta acum făcătorul de cântări acesta ca în chip de rugăciune face: Că strig, zice, Doamne în vremea necazului meu, auzi durerile inimii mele. Iară durerile acestea nu trupești oarecare și pentru trupești lucruri se cuvine să le înțelegem, ci ale inimii și ale sufletului, pentru frica muncilor celor de acolo, și nedobîndirea veșnicilor bunătați celor ce se așteaptă.

Pustnicilor neîncetată dorire dumnezeiască se face, celor ce sînt afară de lumea cea deșartă.

Această cântare, laudă are a celor ce petrec în pustie, și se unesc cu Dumnezeu. Că dorința lor, zice, nu cascade către ceva din cele deșarte, alteori alta ea făcîndu-se, și către altele din cele materialnice mutîndu-se. Ci la vîrfurile doririlor fiind întemeiată, neschimbată este, și pururea crește, neîncetată avînd îndrăgirea. Se cuvine însă a ști, că aceste două cântări, sînt făcute dintr-o treaptă a Psaltirii. Dar întru aceasta de pe urmă, numai cu un cuvîntel s-a împrumutat de acolo făcătorul.

Sfântului Duh, cinstea și slava se cuvine împreună, precum Tatălui și Fiului. Pentru aceasta să cântăm o stăpînire a Troiței.

Vezi că celor necăjiți, și care cheamă pe Domnul, și voiesc a se depărta de grijile vieții acesteia, urmează și strălucirea Sfântului Duh. Pentru aceasta și îndeamnă făcătorul a bogoslovi. Că zice: Sfântului Duh se cuvine cinste și slavă a se aduce de la toată firea, precum se cuvine Tatălui împreună și Fiului. Că afară de însușirile cele ipostaticești, cîte are Tatăl, sînt și ale Fiului; și cîte are Fiul, sînt și ale Duhului; și împotrivă. Și orice se cuvine Aceluia, se cuvine și Acestora, pentru că una după fire sînt cele trei, și o stăpînire și o începătorie este a celor trei, care aceasta și făcătorul acesta a însemnat, poruncind să cântăm o stăpînire celor trei, ca cele ce au o începătorie și o ființă, și o dumnezeire.

ANTIFON 2

La munții legilor Tale m-ai înălțat, cu fapte bune luminează-mă Dumnezeule, ca să Te laud pe Tine.

Al sufletului celui lipsit de ajutorul omenesc lucru este, a petrece prin pustii, și a fi fără de tulburare, și pentru aceasta a alerga către Dumnezeu, și a cere ajutorul de la El. Drept aceea și minunatul acesta cîntăreț, ca cei robiți în Babilon, de tot ajutorul omenesc fiind lipsit, acelea asemenea cu aceia se vede că cîntă. Că, Ridicat-am, zice, ochii mei la munți, de unde va veni ajutorul meu. Iară munți aicea cîntărețul zice pe legile și poruncile lui Dumnezeu. Pentru că sînt mai presus de toate cele pămîntești, și ne depărtează pre noi de cele pămîntești, numai de ne vom întări și ne vom sprijini mintea la dînsele. Că se aseamănează cu oarecare lumină și loc de pîndire întru înălțime, la care căutînd nu ne rătăcim. Că, Făclie, zice, este picioarelor mele Legea Ta, și lumină cărărilor mele. Iară în oarecare prescrieri grecești se află τὰ ὄρη τοῦ σοῦ νομῶν, adică munții pășunilor Tale. Dar și aceea nu este nepotrivită înțelegerii făcătorului de cîntări acestuia. Căci fiindcă Păstor adevărat este Hristos, iară oaie cel ce s-a făcut ucenic Lui, pentru aceasta pășune a sufletului poate să fie hrana cea adevărată a poruncilor Lui, după cuvîntul ce zice: Că nu numai cu pîinea va trăi omul, ci cu tot graiul lui Dumnezeu. Iară luminare poate să fie cea de taină și asemenea ca fulgerul de iute dumnezeiasca strălucire a minții, care se face prin dobîndirea faptelor bune.

Cu mîna Ta cea dreaptă luîndu-mă Tu Cuvinte, păzește-mă, ferește-mă ca să nu mă ardă focul păcatului.

Dintru aceastași treaptă și pe aceste graiuri le-a luat cîntărețul. Că Domnul, zice acolo, te va păzi, Domnul va fi acoperămînt ție peste mîna ta cea dreaptă. Adică va sta de-a dreapta ta, apărîndu-te pe tine. Deci se roagă cîntărețul chemînd pe Dumnezeu, ca să puie peste dînsul mîna Sa, și să-i fie ajutător, și păzitor, ca să nu se ardă de focul ispitelor vrăjmașului.

Prin Sfîntul Duh toată făptura se înnoiește, iarăși alergînd la cea dintîi; că întocmai puternic este cu Tatăl și cu Cuvîntul.

Ci nici această treaptă a Troiței este afară de cântarea lui David. Că de acolo și pe aceasta o a tras înțeleptul cântăreț. Căci zice acela măririle lui Dumnezeu înălțînd, și pe a doua naștere cea viitoare umbros însemnînd: Trimite-vei Duhul Tău, și se vor zidi, și vei înnoi fața pămîntului. Deci zidire și pămînt unii au înțeles pe însuși omul. Că acesta și din pămînt zidindu-se, și în mijloc între stricăciune și între nestricăciune fiind, după ce a pătimit acea amară neascultare, a căzut în stricăciune, și pe viață cu moarte o a schimbat. Dar Dumnezeu Cuvîntul milostivindu-Se, și în vremile cele mai de apoi trup luînd, și cale arătînd, pe care iarăși s-a suit la vrednicia cea mai dinainte, întîi prin Duhul Sfînt ne înnoim cu botezul, dezbrăcîndu-ne de haina stricăciunii, și îmbrăcîndu-ne întru Hristos viața cea adevărată, apoi după aceea murind, iarăși prin Duhul Sfînt ca într-o clipeală vom învia, și la vrednicia cea dintîi care o aveam mai înainte de neascultare vom veni, cu Dumnezeu cel din fire, noi dumnezeii cei după dar unindu-ne și cunoscîndu-ne. Deci așa unii pre înnoire numai la om o au înțeles. Dar mie mi se pare că cuvîntul nu se înțelege numai la oameni, ci și la toată zidirea lumii, a celor patru stihii zic. Că precum acolo omul prin plecarea cea către cel mai rău a suferit stricăciune, așa și zidirea a pătimit, împreună împărtășindu-se prin acela de cădere, și în mijloc și ea fiind, pentru om s-a supus stricăciunii. Că nici era cu puțință acela căzînd supt stricăciune, cel cuvîntător și însuflețit, ea să rămîie nestrîcată. Deci prin Duhul Sfînt, zice, nu numai oamenii, ci și zidirea, adică lumea, (că pentru aceasta a adaos și graiul acela, toată) se înnoiește, în loc de, se va înnoi, și la vrednicia cea mai dinainte va veni, adică la nestrîcată, care o a avut mai înainte de a cădea Adam. Deci prin Sfîntul Duh va fi înnoirea zidirii. Că Același poate și lucrează cu Tatăl și cu Cuvîntul, adică cu Fiul. Ca Cela ce este de o ființă cu Dînșii și de o cinste. Iară Cuvînt numește pe Fiul pentru nepătimirea nașterii, fiindcă ca din minte Se naște din Tatăl. Iară cum că este Duhul și întocmai puternic cu Tatăl și cu Cuvîntul, împreună cu Dînșii fiind ziditor al făpturii, arată David zicînd: Cu Cuvîntul Domnului cerurile s-au întărit, și cu Duhul gurii Lui toată puterea lor. Pentru aceasta nu numai la Sfîntul Duh să dai înnoirea zidirii. Ci precum zidirea, și celelalte le dai la cîte trei fețele, așa și înnoirea să o dai. Că pentru aceasta a adaos făcătorul și cuvîntul acela, întocmai puternic. Fiindcă Același poate să lucreze cu Tatăl și cu Cuvîntul. Că cele ale unei Fețe, sînt lucruri cu adevărat ale cîte trei Fețelor.

ANTIFON 3

De cei ce mi-au zis mie să mergem în curțile Domnului, veselitu-mi-s-a duhul, împreună mi s-a bucurat inima.

Norodul iudeilor cînd în Ierusalim petrecea, prin desfătare și lenevire de la Dumnezeu departe făcîndu-se, și de la Biserică s-au depărtat, și prin munți și prin dealuri oarecare mergînd, dumnezeilor, iară nu Dumnezeului celui viu și adevărat slujba și închinăciunea aducea. Pentru care pricină și robi fiind duși în Babilon, și multe rele pătimind, își aducea aminte și de Ierusalim, iară mai vîrtos de Biserică. Pentru aceasta și cu dorința aceasta aprinzîndu-se, de le pomenea lor cineva de locul acela, mai mult se veselea, și de nespuse bucurie se umplea. Că, veselitu-m-am, zice, de cei ce mi-au zis mie, în Casa Domnului vom merge. Această înțelegere a Psaltirii cîntîndu-o dumnezeiescul acesta cântăreț, zice: De cei ce mi-au zis mie să mergem în curțile Domnului, veselitu-mi-s-a duhul, împreună mi s-a bucurat inima. Că dacă cineva cu osîrdie a sufletului, și cu inimă zdrobită și curată va merge la

Biserica lui Dumnezeu, de nespūsă dulceață se umple. Și cel ce a fost ținut de dragostea aceasta, știe ceea ce zic.

**În casa lui David frică va fi mare: că acolo scaunele punându-se, se vor judeca toate
semințiile pământului și limbile**

Cuvînt vechi s-a dat, cum că Sionul este în mijlocul pământului. Că pentru aceasta acolo și tainele cele mai presus de minte ale iconomiei lui Hristos s-au săvîrșit. Și mai vîrtos moartea, îngroparea, și învierea. Ca de la un chendru să alerge în tot pământul vindecarea mîntuirii noastre. Iară alt cuvînt iarăși s-au dat de la Părinți, cum că acolo va fi și a doua venire a lui Hristos, cînd va vrea să judece viii și morții, adică dreptii și păcătoșii. Ca iarăși de la marginile pământului, acolo în mijloc, adică la chendru, să se adune, unii ca să se osîndească, și în valea plîngerii să se ducă, iară alții ca să audă glasul cel blagoslovit acela. Deci casă a lui David unii au socotit că este Ierusalimul, pentru împărăție. Iară alții muntele cela ce se zice al Măslinilor, care este aproape de Ierusalim. Că acolo va fi judecata. Și nu este de mirare casă a lui David să se zică acela, pentru că este aproape de cetate. Iară cum că acolo va fi judecata, aceștia David zice în Psalmul 83: Fericit este bărbatul, căruia este ajutorul lui de la Tine, suișuri în inima sa a pus, în valea plîngerii, în locul carele a pus. Că blagoslovenii ș.c. Că a muntelui aceuia partea cea din sus, se zice Muntele Măslinilor, iară cea din jos, Valea Plîngerii. Deci de vreme ce cei ce vor să se judece acolo, unii vor să plîngă, iară alții să se miluiască, pentru aceasta și muntele cu acele două numiri s-a numit. Zice dar cîntărețul, cum că la Ierusalim va fi frică mare. Pentru că acolo după făgăduința lui Iisus, punându-se douăsprezece scaune, vor șede Apostolii, judecînd pe cele douăsprezece seminții ale lui Israil. Iară limba este mai cuprinzătoare decît seminția, că întru o limbă sînt multe seminții.

**Sfîntului Duh cinste, închinăciune, slavă și putere: precum Tatălui se cade, și Fiului se
cuvine să-I aducem. Că unime este Troița după fire, iară nu după fețe**

Asemenea este treapta aceasta cu cea dogmaticescă a Antifonului celui dintîi, și pentru aceea nu este trebuință aceleași iarăși și pentru aceasta a zice, ci aceea numai a arăta, că unime este Treimea după fire, iară nu după fețe, către Savelie privind făcătorul zice, că acela zicea pe dumnezeire o față și un ipostas, că lepădînd pe ipostasuri, cu nume numai zice că se numește Tată, Fiu și Duh Sfînt. Că una și aceeași față a dumnezeirii uneori se face Tată, iară alteori Fiu, iară alteori Duh Sfînt. Și așa amestecare făcea a ipostasurilor. Către carele Arie împotrividu-se, pe cele trei fețe a păzit, adică ipostasuri, dar însă trei firi ciudate a adus la dumnezeire, mai mare, de mijloc, și mai mică. Și amîndoi măcar deși împotrivă unul altuia erau cu socotelile dar întru o groapă au căzut. Că Savelie aducînd o fire, trebuia să deosebească fețele, iară Arie bine zicînd trei fețe, trebuia să le adune iarăși la o fire. Că așa ar fi fost dogma bună. Că alunecările amîndurora păzesc pre a noastră bună credință. Că la noi ceea ce se cinstește, este Unime și Treime. Iară unime nu după fețe, precum Savelie zicea, ci după fire și după ființă, la care o fire greșea Arie, nu una socotindu-o pe aceasta, ci trei străine între dînsele, măcar deși zicea trei fețe deosebite între dînsele.

TREPTELE GLASULUI AL DOILEA.

ANTIFON 1.

Spre cer ridic ochii inimii mele, la Tine Mîntuitorule, mîntuiește-mă cu strălucirea Ta.

De mare folos este a fi omul întru necaz și strîmtoare, că socotește și pe cei ce erau robiți în Babilon, cîta înțelepciune arată în pămînt străin, căci cînd petreceau ei în cetatea lui Dumnezeu, și în Biserica cea vestită a Lui, departe de El erau cu mintea, și întru cele deșarte se îndeletniceau. Iară cînd s-au robit, atuncia aleargă către El, și acest fel de cuvinte îmblînzitoare grăiesc către Dînsul: Către Tine am ridicat ochii mei Cea ce locuiești în cer. Că depărtați fiind ei de Biserică, la cer căutau, unde mai deosebit se zice Dumnezeu că are locuința. Nu cum că chiar acolo locuiește. Căci zice prin Isaia: Au nu cerul și pămîntul Eu plinesc? Ci pentru că întru puterile cele de acolo mai vîrtos Se odihnește. De vreme ce și întru oameni se zice că locuiește după cuvîntul ce zice: Locui-voi întru ei și voi umbla. Aceasta și dumnezeiescul acesta cîntăreț știind zice, robit de păcat fiind eu, la cer ridic ochii inimii mele, către Tine Cea ce singur poți a mîntui. Deci fiindcă întru întunericul păcatului petrec, rogu-mă, mîntuiește-mă cu venirea strălucirii Sfîntului Duh.

Miluieste-ne pe noi, cei ce greșim Ție mult, în tot ceasul o Hristosul meu, și ne dă chipuri mai înainte de sfîrșit să ne pocăim.

Măcar deși în chip de rugăciune aduce preaînțeleptul cîntăreț pe această treaptă, dar însă de la cei robiți în Babilon a luat și pe această înțelegere. Că Miluiește-ne pe noi Doamne, zice, miluiește-ne pe noi, că prea mult ne-am umplut de hulă. Că numai din milă, iară nu din lucruri se roagă ei să se mîntuiască. Aceasta și acesta cere de la Dumnezeu, zicînd ca despre tot neamul: Miluiește-ne pe noi Doamne cei ce greșim Ție mult în tot ceasul, de nu mai nainte ar fi apucat mila Ta, și bunătatea cea nemăsurată, și iubirea de oameni, nimic nu ne-ar fi oprit pe noi, a ne da focului celui nestins al gheenei. Că de Te vei uita la fărădelegi Doamne, cine va suferi. Iară aceasta ce zice: Și ne dă chip mai înainte de sfîrșit să ne pocăim Ție, această înțelegere are. Omul cel ce greșeste, trebuie să se smerească și să se zdrobească. Iară Dumnezeu cel ce nu voiește moartea păcătosului, văzînd zdrobirea lui, îi dă chipuri prin care arătînd el pocăința bună, se învrednicește de viața cea de sus. Sau și însăși aceasta, adică a cunoaște cineva răul, și a se zdrobi, chip de pocăință este, de la Dumnezeu dat sufletului. Iară mai nainte de sfîrșit s-a zis, pentru că viața aceasta este a luptelor, iară ceea ce va să fie a răsplătirii. Că în iad, zice, cine se va mărturisi Ție. Iară pocăința este lepădare desăvîrșit de lucrurile cele rele, care se face cu mintea.

Sfîntului Duh, a împărăți se cuvine, a sfinți, și a mișca făptura. Că Dumnezeu este de o ființă cu Tatăl și cu Cuvîntul.

Cum că toate dumnezeieștile daruri se trimit oamenilor de la Treimea cea începătoare de lumină și fericită, arătat este tuturor. Iară cum că și deosebit la fieștecare față a Treimii, se dau oarecare, și aceasta este luminat. Măcar că și celelalte Se împărtășesc, afară numai de însușirile cele ipostaticesti, precum s-a zis și mai sus. Deci la cele două fețe, la Tatăl adică și la Fiul, altele se dau. Iară la Sfîntul Duh, împreună cu alte nenumărate, se dau și acestea,

împărăția, sfințirea, și mișcarea zidirii. Împărăția adică, nu numai pentru că El este Împărat a toate, ci și pentru că oricine se zice că împărățește, printr-însul i se dă această vrednicie. Iară sfințirea, pentru că de la Dînsul ca de la un izvor întii izvorește toată sfințenia. Iară mișcarea zidirii, sau și a firii, pentru că răsărirea, și viața și odrăslirea, și rodirea, și cîte ca acestea mișcîndu-se zidirea lucrează prin cele patru stihii, și prin trupurile cele cerești, le lucrează puterea cea făcătoare de viață și țiitoare a Preasfîntului Duh. Deci laudă cîntărețul pre Sfîntul Duh, prin acestea vrînd să arate, cum că nu este El lipsit ceva de celelalte două fețe ale dumnezeirii. Pentru că cîte se dau la Acelea că lucrează, se dă și la Acesta, căci Dumnezeu este de o ființă cu Tatăl și cu Cuvîntul.

ANTIFON 3.

De nu ar fi că Domnul era întru noi, cine ar fi îndestulat întreg a se păzi de vrăjmașul împreună și ucigașul de om.

Treapta cea de la Psalmi aduce pe cei ce erau robiți în Babilon, cum că zicea spre slava lui Dumnezeu după întoarcere: Zică adică casa lui Israil: De nu ar fi că Domnul era întru noi, cînd s-au ridicat oamenii asupra noastră, iată de vii ne-ar fi înghițit pe noi, că după întoarcere, tuturor erau puși ei înainte spre vîinare, și erau goi și robi, fiindcă de curînd se izbăviseră de rele. Iară cîntărețul după înaltă înțelegere acestea luîndu-le, către vrăjmașul cel neîmpăcat aduce înțelegerea, zicînd: De nu ar fi fost Domnul cu noi hristianii, cine ar fi fost îndestulat a se mîntui de vrăjmașul împreună și ucigașul de om. Pentru că vrăjmașul vostru diavolul, zice Scriptura, ca un leu răcnind înconjură, căufind pe cine să înghită. Iară ucigaș de om chiar diavolul se numește, după cum zice Domnul în Evanghelie: Că acela ucigaș de oameni a fost dintru început. Pentru că sîrguința lui nu este asupra pietrelor, sau a dobitoacelor, și a semănăturilor, ci asupra sufletului omenesc, carele este chiar omul.

Dinților lor nu da Mîntuitorule pe robul Tău, că în chipul leului se pornesc asupra mea vrăjmașii mei.

Dintru o treaptă și aceste două s-au luat. Pentru aceea și asemenea este înțelegerea amîndurora, afară numai că cel dinții se abate ca către cei ce pătinesc, care zic: De n-ar fi că Domnul era întru noi, și celelalte. Iară acesta se abate către Hristos avînd rugăciune, să nu se dea omul dinților vrăjmașului, adică puterilor celor potrivnice, ca să se mănînce. Pentru că în chipul leului zice, vin asupra noastră vrăjmașii. Precum și Hristos prin Petru zice: Vrăjmașul vostru diavolul, ca un leu răcnind, și celelalte.

În Sfîntul Duh este începătoria vieții, și cinstea. Că toate cele zidite ca un Dumnezeu ce este le întărește, împreună le păzește cu Tatăl și cu Fiul.

Scopos este pururea înțeleptului acestuia făcătorul de cîntări, să nu înstrăineze pre Sfîntul Duh de a fi de o ființă și de o fire cu Tatăl și cu Fiul. Precum și acum aceasta vrînd să arate, zice: Întru Sfîntul Duh este toată începătoria vieții, și însăși viața, iară mai vîrtos El este viața. Pentru că El dă viață nu numai oamenilor, ci și tuturor celor ce se zic că viețuiesc. Încă nu numai este Începător a toată viața, ca Cela ce este Izvor al vieții, ci și toată cinstea și slava

printr-însul se dă, nu numai între oameni adică prin vrednicii și prin celelalte daruri de sfințenii, ci și între înseși zidirile. Pentru că deosebită este și între dînsele cinstea și slava. Pentru că alta, zice Apostolul, este slava soarelui, și alta slava lunii. Și întru celelalte toate asemenea. Că toată slava cea de acest fel de acolo este. Pentru că din fire Dumnezeu desăvârșit fiind Duhul Sfânt, pe toate cele zidite, cerul, pământul, și toate cele ce sînt într-însele, le întărește, adică tărie, putere, și lucrare le dă, ca să facă cele ale sale. Și nu numai aceasta, ci și le ține pînă acum și le păzește. Că de ar fi fost ele lipsite de Pronia și de ajutorul lui Dumnezeu, de mult s-ar fi risipit. Însă măcar deși se zice că Duhul Sfânt pe toate le ține și le păzește, dar pentru că este întocmai puternic și de o ființă, se zice că toate le face întru Tatăl prin Fiul, adică împreună cu Tatăl și cu Fiul, Tatăl adică binevoind, iară Fiul lucrînd, iară Duhul Sfânt săvîrșind.

ANTIFON 2 .

Cei ce nădăjduiesc în Domnul, se aseamănă muntelui celui sfînt, care nicidecum nu se clătesc de bîntuielile lui Veliar.

Nădăjduire este nădejdea cea desăvârșit, și încredințarea cea fără de îndoială. Deci zice minunatul acesta cîntăreț după treapta cea din Psaltire, cum că cei ce cu totul întăririle mîntuirii sale le-au pus la Dumnezeu cu neîndoită nădejde și încredințare, asemenea sînt cu muntele Sionului la întărire și neclătire. Că pre acesta îl numește munte sfînt. Pentru aceasta cei ce și-au afierosit nădejdiile desăvârșit la Dumnezeu, și nu se nădăjduiesc spre boieri, spre fiii oamenilor, nici spre ceva din cele stricăcioase și pămîntești, nu se clătesc, zice, nicidecum de bîntuielile lui Veliar, adică ale diavolului. Că precum muntele Sionului, măcar mii de meșteșugiri de s-ar face, nu se clătește. Și spune și pricina mai jos David, pentru că munți sînt împrejurul lui. Așa și cei ce se nădăjduiesc spre Domnul, tari stau. Pentru că Domnul este împrejurul norodului Său. Iară norod al lui Dumnezeu este cu adevărat, cel ce se nădăjduiește spre El, și fără de îndoială și cu frică plinește poruncile Lui.

Întru fărădelegi mîinile sale să nu-și tindă, care dumnezeiește viețuiesc. Că nu va lăsa Hristos toiagului soarta sa.

Dintru aceastași treaptă sînt și graiurile acestea. Că zice David: Și Domnul împrejurul norodului Său de acum și pînă în veac. Apoi adaugă și pricina, pentru ce este Domnul pururea cu cei ce se nădăjduiesc spre El. Că nu va lăsa Domnul, zice, toiagul păcătoșilor peste soarta dreptilor, ca să nu-și tindă dreptii întru fărădelegi mîinile lor. Iară făcătorul de cîntări acesta cu sfătuire zice, cei ce viețuiți după Dumnezeu, și umblați în căile Lui, și vă nădăjduiți spre Dînsul, măcar de vă și necăjiți multe pentru El pătîmind de la cei păcătoși, trupește adică de la cei păgîni și fărădelege, iar sufletește de la draci, nu vă întindeți mîinile voastre la fărădelegi, de care Dumnezeu nu Se bucură. Adică nu vă depărtați de la lucrarea voastră cea bună. Că aceasta a însemnat prin mîini. Pentru că Hristos nu va lăsa mult soarta sa ca să se chinuiască de toiagul și necazul păcătoșilor, al păgînilor adică și al dracilor, ci văzînd răbdarea voastră degrab va aduce izbăvirea. Că binecuvîntat, zice, este Dumnezeu, Carele nu vă va lăsa pe voi să vă ispitiți mai presus de ceea ce puteți.

Prin Duhul Sfânt izvorăște toată înțelepciunea, de aicea este darul apostolilor, și cu daruri de biruință se încununează mucenicii, și prorocii văd.

Tot darul desăvârșit, zice Iacob fratele Domnului, de sus este pogorînd de la Părintele Luminilor. Iară Lumini sînt Fiul și Duhul Sfînt, Cele ca dintru o rădăcină de Dumnezeu sădite vlăstări, Cele ca dintru un izvor gemene rîuri. Deci tot darul de sus se trimite. Pentru că o lucrare este a cîte trei fețelor ale dumnezeirii însă prin Sfîntul Duh toate se dau oamenilor. Deci zice cum că prin Sfîntul Duh izvorăște, ca dintru un izvor îndestulat și nedeșertat, toată înțelepciunea și știința. Apoi deosebește pe dumnezeieștii bărbați care o au primit. De aicea, adică de la Duhul Sfînt s-a dat apostolilor darul înțelepciunii, căreia nimenea nu a putut să-i stea împotriva, încă și celelalte daruri. Iară au luat dumnezeieștii apostoli Duhul în trei chipuri pre cît se putea să încapă și în trei vremi. Mai înainte de Patima lui Hristos, cînd li s-a dăruit lor a goni duhuri, și a vindeca boli. După Patimă, cînd a suflat și a zis: Luați Duh Sfînt. Întîi mai întunecat, iară a doua oară mai arătat. Iară mai desăvârșit, cînd fiind de față Duhul ființește în limbi de foc i-a luminat. Iară ceea ce zice, că cu daruri de biruință se încununează mucenicii, această înțelegere are. Cu trup muritor și pătimitor fiind ei îmbrăcați, de Duhul Sfînt întărindu-se, tot felul de munci au suferit, și împotriva meșteșugirilor vrăjmașului pînă în sfîrșit, împotrivindu-se, și bărbătește biruind, cu cununi nesticăcioase s-au împodobit. Deci de aicea, precum s-a arătat, și cu daruri de biruință se încununează mucenicii. De aicea iarăși prorocii văd cele viitoare. Pentru că curățindu-se ei la ochii sufletului de Preasfîntul Duh, spuneau mai înainte cele ce erau să fie. Precum se arată prin cărbunele lui Isaia, și prin istoria lui Daniil, și prin altele. Dar poate va zice cineva, cum prorocii fiind mai înainte cu vremea decît apostolii și mucenicii, aicea acum mai pre urmă se pun de cîntărețul? Fără de a face vreo deosebire a făcut aceasta dumnezeiescul părinte, sau și cîntarea silindu-l, sau poate și întru acest chip fiind, că umbră ale celor ce erau să fie după marele Apostol, au fost cele ale Legii Vechi și ale prorocilor, cu cuviință dară să cinstesc mai întîi slujitorii Darului decît ai umbrei.

TREPTELE GLASULUI AL TREILEA

ANTIFON 1.

**Robia Sionului Tu o ai scos din Babilon, și pe mine din patimi, la viață mă trage
Cuvinte.**

Cum norodul israiltenesc după ce a mers din Egipt în Ierusalim s-a depărtat de la Dumnezeu Făcătorul său, și s-a lipit de idoli, și pentru aceasta întru multe rele a căzut, și mai pe urmă de Nabucodonosor robindu-se în Babilon a fost dus, de prisosit este a spune, știut fiind. Ci nici cum iarăși de împăratul Kir cei robiți s-au slobozit, este trebuință a se adauge. Ci acestea lăsîndu-le după graiurile cîntărețului zicem: O Cuvinte Hristoase, Tu pe robia Sionului, adică pe israiltenii cei ce au fost robiți din Sion, i-ai scos și i-ai slobozit, iconomisind Tu ca să-i slobozească Kir persul. Deci și pe mine din patimi la viața poruncilor, adică la petrecerea cea cu fapte bune mă trage. Iară trage, a zis, pentru că fapta bună, este suiș, iară păcatul, pogorîș. Sau poate și aceasta însemnînd, cum că cel ce voiește să se suie de la păcat la starea cea dintîi, cea sfîntă și pașnică, nicidecum nu se va putea ridica, de nu va dobîndi pre Dumnezeu milostiv, și se va învrednici de ajutorul și ușurătatea cea de la El. Iară

viață a zis pre porunca lui Dumnezeu, ca ceea ce dă viață, și ține firea sufletului. Că cea ce se tăvăleşte în păcate, măcar de se și pare că trăiește, dară mort este despre viața cea mai desăvârșit. Pentru aceasta și Pavel zicea: Nu mai viez eu, ci viază întru mine Hristos. Și iarăși: Iară viind Legea, păcatul a înviat, iară eu am murit.

Cei ce seamănă în austru cu lacrimi dumnezeiești, secera-vor spice întru bucuria vieții celei de-a pururea.

Kir împăratul, pre toți iudeii i-a slobozit din robie, și la Ierusalim a se întoarce le-a poruncit, dar unii dintru ei, pentru socoteala lor cea răzvrătită, au ales mai mult nemernicia cea din Babilon. Deci cei ieșiți din robie, se rugau către Domnul, zicând pentru cei robiți care rămăsese: Întoarce Doamne robia Sionului, ca pîraiele în austru, adică, degrab. Pentru că austru vînt umed fiind, umple aerul de nori, și ploii mari aduce, încă și fire avînd a topi zăpada, umple pîraiele de apă. Deci zice: cum că, precum cînd este austru, pîraiele curg cu pornire repede, așa și aceia să se pornească, și să vie la noi. Apoi adaugă iarăși: Cei ce seamănă cu lacrimi, cu bucurie vor secera. Adică, nu în zadar am făcut rugăciunile, ci știind rodirile lacrimilor, că cei ce aruncă semințele cu lacrimi, se veselesc văzînd secerișul îndestulat. Și David adică, întru acest chip. Iară cîntărețul acum, cu altă înțelegere a luat graiurile: Cei ce seamănă în austru, adică cu lacrimi, pentru că se cuvine, pre cuvîntul acesta să-l înțelegem ca pre un tîlc, căci austru este umed, și face folos la vremea semănatului. Deci cei ce seamănă cu lacrimi, însă cu cele ce se fac pentru Dumnezeu, iară nu pentru ceva din cele stricăcioase, vor secera la înviere viață veșnică, cu bucurie neîncetată. Și vezi asemănarea cea potrivită a făcătorului acestuia, că pomenind de sămînță, a adus și ploaia cea de austru și folositoare a lacrimilor. Pentru că aceasta încet picînd, îngrașă brazda cea sufletească, și folosește pe cel ce a arat. Apoi iarăși pomenind de spice, a adus și seceriș. Și pe urmă se face viața, iară viața cea dintru acest fel de lucrare, adică bucuria cea neîncetată, este veșnică. Pentru aceasta a zis: Cu bucurie de viață pururea. Pentru că nu este vremelnică viața cea de la acest fel de seceriș, ci petrece în veac cu bucurie.

Prin Sfîntul Duh toată buna dăruire, că cu Tatăl, și cu Fiul împreună strălucește. Întru Carele toate viază și se mișcă.

Am zis, cum că toată darea cea desăvârșit, de sus este pogorîndu-se de la Părintele luminilor, dar însă dăruirea cea de acolo, prin Preasfîntul Duh izvorăște, și se dă celor ce o iau. Deci toată darea cea bună, adică toată înțelegerea cea bună, prin Sfîntul Duh cel bun se dă, întru Carele toate, adică cele ce au viață și simțire, viază și se mișcă. Iară pre acestea toate le face și le poate Duhul cel bun și atotputernic, pentru că și împreună stăpînește cu Tatăl și cu Fiul. Căci Preasfînta Treime se aseamănă cu soarele. Deci precum întru acela, se pare că se deosebește discul, lumina, și raza cea dintr-însul, dar după adevăr una sînt, și împreună se văd, și împreună sînt. Așa și Preasfînta Treime, în trei fețe este o ființă și o fire. Iară împreună strălucește a zis, însemnînd unirea strălucirii celor trei Ipostasuri.

ANTIFON 2.

De nu ar zidi Domnul casa faptelor bune, în zadar ne ostenim, iară acoperindu-ne sufletul, nimenea nu va strica cetatea noastră.

Israiltenii, după ce s-au întors din Babilon în Ierusalim, s-au apucat să zidească Ierusalimul, și să ridice starea cea dintâi, dar patruzeci de ani se opreau de neamurile cele ce locuiau împrejur. Care mai înainte văzînd David zicea: De nu ar zidi Domnul casa, adică îngrădirea Ierusalimului, în deșert s-ar osteni cei ce zidesc. Deci învață David, cum că toate să le facem cu ajutorul cel de sus. Iară cîntărețul la suflet aduce cuvîntul, zicînd: De nu va zidi de iznoavă Domnul sufletul cel robit, (pre carele și casă a faptelor bune îl numește, pentru că în suflet și în minte se zice că locuiește Dumnezeu) și nu va purta grijă de el, adică de nu vom avea pe Dumnezeu ajutor, în zadar ne ostenim, postind și alte rele pătimiri suferind. Pentru că de nu ne vom acoperi de Dînsul, vine vrăjmașul cel ce stă aproape, și strică iarăși zidul faptei bune cel făcut de noi. Iară ajutorînd Domnul, și ca pe un cuib acoperind pe sufletul nostru, nici una din puterile cele potrivnice va lua cetatea noastră, adică îngrădirea sufletului cea prin faptele bune.

Pentru roada pîntecelui prin Duhul, fii se fac Ție Hristoase ca unui tată, sfinții pururea.

Grea cu adevărat și cu anevoie de înțeles este treapta aceasta, fiindcă ne pricinuieste nouă a ne sui la adînc de înțelegeri. Ca la celelalte luînd făcătorul meșteșugul de la Psaltire, și schimbînd înțelegerea, ne dă nouă loc de a ne zăbovi întru ale sale. Iară acum numai două cuvîntele de acolo răpind, toată înțelegerea din cîntarea Isaiei o pune, pentru aceea și așa grea o a făcut pre aceasta treaptă. Deci să zicem întîi cele ale Psalmului, ca să ni să facă nouă lesne de înțeles, apoi să adăugim și cele ale Isaiei. Zicînd David: O cei ce mîncăți pîinea durerii, adică, cei ce viețuiți cu durere, și zidiți Ierusalimul, în deșert este vouă a mîneca, și puțin a șede, și iarăși a vă scula. Apoi adaugă: Cînd va da iubiților Săi somn, iată moștenirea Domnului fiii, plata robului pîntecelui. Care are această înțelegere: Cînd va da Dumnezeu iubiților săi israilteni somn, adică negrijă și odihnă, nu numai cele sîrguite se vor săvîrși, ci și părinți ai multor feciori se vor face, care feciori vor fi soartă aleasă Domnului pentru buna credință. Deci feciorii aceștia vor fi plată, adică răsplătire pentru fapta bună, zic adică roada pîntecelui cea dată lor, sămînța omului celui bun în veci. Și acestea adică David în cîntarea treptelor, de unde a răpit cîntărețul acesta acele două cuvîntele. Iară Isaia la a cincea cîntare, de unde a luat cealaltă înțelegere, zice așa: Pentru frica Ta Doamne în pîntece am luat, și am chinuit, și am născut duhul mîntuirii, pre care l-am făcut pre pămînt. Care se înțelege întru acest fel. Și este cuvîntul ca despre proroci. O Doamne, pentru că ne-am temut de Tine, și dintru aceasta am plăcut Ție, am zămislit și am chinuit în pîntece, adică întru puterea cea încăpătoare a sufletului, care este mintea, semînțele prorociei prin Duhul Sfînt. Apoi am născut prin organele cele cuviincioase ale pîntecelui celui de sus, prin gură zic și prin limbă duhul, adică prorocia cea pentru Tine, pre care duh l-am făcut pre pămînt, adică l-am dat oamenilor (că aceștia sînt pămîntul) făcîndu-i pre dînșii gata prin prorociile noastre, ca să Te primească pe Tine. Acestea și Isaia. Iară cîntărețul de acolo luînd aceste două cuvîntele, adică, rodul pîntecelui, iară de aicea cealaltă înțelegere, precum s-a zis, a făcut această cîntare, și zice, cum că Ție Hristoase sfinții todeauna sînt fii, ca unui tată, pentru roada pîntecelui celui prin Duhul Sfînt. Adică, o Hristoase de Tine temîndu-se sfinții, și pentru

aceasta făcînd cele poruncite de Tine, fii ai Tăi se fac. Iară dacă aceia fii, tu dar tată al lor. Iară dacă Tu iarăși pururea ca un Dumnezeu ești tată veșnic al lor, și aceia totdeauna vor fi fii, pentru rodul pîntecelui, carele va să zică, pentru că rodesc cu pîntecele cel duhovnicesc, adică cu sufletul, și cu mintea, roada Duhului, adică faptele bune, care sînt, dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, blîndețea, și celelalte. Care toate prin Sfîntul Duh le rodesc. Că precum rod al pîntecelui celui de jos este sîngele și carnea, așa iarăși rod al pîntecelui celui de sus sînt cele patru sobornicești fapte bune, de care se spînzură și celelalte. Și de vreme ce povățuitor, și începător și ca cum semănător al acestui fel de rod este Hristos, ca un dătător al Preasfîntului Duh, că printr-însul ne povățuim la săvîrșire, a zis, Ție Hristoase, ca tatălui, (sau, ca unui tată,) cu acel cuvîntel, ca, fiindcă Hristos și este și se zice Fiu adevărat al lui Dumnezeu, ca să nu se pară cum că acestași este și Fiu și Tată. Dar se zice cu dreaptă socoteală și amîndouă, Fiu adică și Cuvînt al lui Dumnezeu, iară Tată al nostru celor ce ne numim cu numele Lui, și ne-am îmbrăcat cu chipul Lui. Că precum tată avem pe Adam, fiindcă purtăm chipul lui cel pămîntesc, așa tată iarăși avem pe Hristos, pe Adam cel nou, fiindcă ne-am îmbrăcat cu chipul Lui prin sfîntul botez, numai de vom petrece cum se cuvine, precum El a scris în Evanghelie chipul petrecerii Sale. Cu Care după puțință asemănîndu-se sfinții, se fac fii lui Hristos prin suirea și sporirea faptei bune, aceasta întîi luînd ei de la dumnezeiescul botez prin darul Preasfîntului Duh. Poate cinevași, pîntece să înțeleagă și pre sfînta colimvitră, iară rod al ei pe sfinți, care a doua oară s-au născut prin Sfîntul Duh, și s-au făcut fii lui Hristos. Căci cîți l-au primit pe El, zice, le-a dat lor stăpînire fii ai lui Dumnezeu să se facă. Precum și Pavel luînd cuvîntul Isaiei, zice ca despre Hristos: Iată eu și fiii, care mi i-a dat Dumnezeu. Și au luat ei aceasta prin Sfîntul Duh. Că printr-însul strigăm: Avva Părinte. Deci de sînt aceia fii, de nevoie și El este tată. Poate încă cineva făcînd silă, ar scoate toată înțelegerea treptei acesteia de la treapta cea din Psaltire, din cuvîntul carele zice: Iată moștenirea Domnului, fiii plata rodului pîntecelui. Dar nouă mintea acestea ne-a dat să înțelegem pentru ea, nimic ceva pentru dînsa mai înainte auzind. Iară dacă poate cineva și alte înțelegeri va afla, prin alte cuvinte potrivindu-o pre ea, și eu pre unul ca acesta, oricare va fi îl primesc și mă împac.

**În Duhul Sfînt se vede toată sfințenia, înțelepciunea, că înființează toată făptura,
Aceluia să slujim că Dumnezeu este, ca și Tatălui și Cuvîntului.**

În Sfîntul Duh, zice, se vede și se cunoaște toată sfințenia și înțelepciunea. Deci orice s-a împărtășit de sfințenie și de înțelepciune, de la Duhul Sfînt i s-au dat acestea. Pentru că este Preasfînt și Preaînțelept. Și atîta de înțelept, că a înființat și toată făptura, și la rînduială o a adus. Pentru aceasta Acestuia să-I slujim, precum slujim, și Tatălui și Fiului, că Dumnezeu desăvîrșit este și El, precum este și Tatăl și Fiul. După cum a arătat Petru la minunea cea cu Anania și cu Sapphira.

ANTIFON 3.

**Cei se se tem de Domnul, fericiți vor umbla în cărările poruncilor, că vor mîncă toată
roada cea de viață.**

Nu se cuvine numai să nădăjduim spre Domnul, ci și să ne temem de El. Deci cei ce împreună cu nădejdea cea spre Dînsul se și tem de El, sînt fericiți. Dar cum sînt fericiți: că temîndu-se de El, umblă întru poruncile Lui. Iară cărări a zis, arătînd osteneala cea întru porunci. Că mulți cunoscînd pre Dumnezeu, și crezînd întru Dînsul curat, și nădăjduind ca cum întru El, apoi viață stricată avînd, nimic nu se folosesc. Iară petrecînd întru poruncile Lui, și sînd întru dînsule cu frică, mai pe urmă vor mânca și se vor desfăta și de ostenelele roadelor lor celor de viață. Iară de viață zice pre toată roada cea din porunci, fiindcă este pricinuitoare de viața cea veșnică, și de toate bunătățile cele de acolo.

Veselește-te începătorul turmei, împrejurul mesei tale văzînd pre fiii tăi, purtînd stîlpări de fapte bune.

Către cel ce se teme de Domnul aducînd David cuvîntul, zice: Fericit ești, și bine va fi ție celui ce te temi de Domnul, pentru că muierea ta va fi rodită, adică îmbogățită de copii, ca o vie încărcată de struguri, iară fiii tăi vor sălta împrejurul mesei tale, ca niște tinere odrasle de măslin. Iară aceasta o a zis, fiindcă pomul acela este pururea înverzit. Și acestea adică David către Israilul cel trupesc, iară cîntărețul potrivit precum socotesc treapta aceasta, către cei din parte păstori, și învățători ai Bisericii, cîntă graiurile cele de sus, și zice așa: O începătorule al turmei, adică, o ori al căreia biserici păstorule, sau și învățătorule, sau și al fieștecăreia turme povățuitorule, pe fiii tăi cei născuți de tine, și crescuți întru buna credință, prin petrecerea cea cu fapte bune, văzîndu-i împrejurul mesei tale, oarecum flămînzind, și poftind hrana cea fără de moarte de la tine, veselește-te. Că a flămînzii ei, și a cere hrană, și a sta împrejurul tău, semn este al sănătății lor celei sufletești, că precum a avea foame și a cere hrană este semn al sănătății celei trupești, așa și a căuta cuvînt de mîntuire este semn prea mare al sănătății lor celei duhovnicești. Însă unii au înțeles pe treapta aceasta cum că se aduce către cuviosul Teodor, cîți zic că acestea sînt ale lui Iosif, ai căruia Teodor, fiii cei duhovnicești, după ce s-au întors din izgonire, s-au numărat a fi mai presus de mii. Dar se poate mai vîrtos Teodor să o zică către sfințitul acela Iosif, care era începător turmei Tetalenilor. Iară mie mi se pare, cum că nici una nu are întărire. Că au doar se potrivește cele sobornicești să le alcătuiască cîntărețul deosebi, și către oarecare? Iară de este aceasta adevărată, eu las să se socotească în obște. Dar poate cu adevărat Începător al turmei să numească pre Hristos, ca pre un Păstor adevărat, și întîi, și Începător al tuturor. Iară fii, pre hristiani, și masă să zică pre cea de taină, pre care cei ce sînt ai lui Hristos, o înconjură cu adevărat, prin petrecerea cea cu fapte bune. Pentru aceasta vei mai vedea și la glasul al șaptelea.

Prin Sfîntul Duh este toată bogăția slavei, din care este darul și viața la toată zidirea, că împreună cu Tatăl Se laudă și cu Cuvîntul.

Desfătîndu-se marele acesta părinte în dăruirile Preasfîntului Duh, neîncetat laudă darurile Lui, și harurile Lui cele sfințitoare, precum și acum zice: Prin Sfîntul Duh este toată bogăția slavei, adică, toată slava, în îngeri, în cer, în stele, și în celelalte, prin Preasfîntul Duh izvorăște, ca dintr-un izvor nedeșertat și îndestulat. Că orice dar al înțelepciunii, și al cunoștinței, și al sfințeniei, și al vindecărilor, și al limbilor, și al celorlalte prin care se

pricinuieste slavă, de acolo iese. Așijderea încă și toată viața, și orice se zice că viază sau și răsuflă în toată zidirea cea gândită și simțită, de acolo are începutul. Iară pre darurile acestea toate le are Sfântul Duh din Sineși, căci este Dumnezeu desăvârșit. Pentru aceasta și împreună cu Tatăl și cu Fiul Se laudă și de toate puterile cerești și de noi.

TREPTELE GLASULUI AL 4.

ANTIFON 1.

Din tinerețile mele multe patimi se luptă cu mine, ci Însuși mă sprijinește, și mă mîntuiește Mîntuitorul meu.

După întoarcerea din Babilon, norodul cel israiltenesc zăticnindu-se de vrăjmași a lucra cele ale zidirii, zicea: De multe ori s-au luptat cu mine din tinerețile mele, vrăjmașii adică. Iară tinerețe zice, sau pre întoarcerea cea din Egipt, sau pre cea din Babilon. Dar nu m-au vătămat. Iară părintele acesta tinerețe zice pre vîrsta cea copilărească. De cînd am luat simțire, zice, că sînt în lume, de atuncea și pînă la bătrînețe cele mai multe patimi mă chinuiesc. Și marele acesta părinte smerindu-se zice așa: Dar graiurile cuviincioase sînt fieștecărui a le zice. Ci tu o Mîntuitorul meu Hristoase, dă-mi mîna și putere, ca să mă împotrivesc vicleșugurilor lui, și mă mîntuiește de năvălirea lui.

Cei ce urîți Sionul, rușinați-vă de Domnul, că precum iarba de foc, așa veți fi uscați.

A ne prihăni pre noi nu se cuvine pentru că pomenim totdeauna de Babilon și de norodul israiltenesc. Că o de m-aș fi izbăvit și eu de acestea. Ci fiindcă treptele acestea iau materia înțelegerii din treptele acelea, măcar deși uneori către altele le mută făcătorul de cîntări, și cu neputință este nouă a le înțelege pre acestea de nu vom ști mai întîi pre acelea. Pentru aceasta și noi sîntem siliți, la acelea mai întîi a lua aminte, apoi și pe acestea a le face înțelese, pe cît va fi cu putință. Și deci iarăși zicem: David îndeamnă pe cei ce s-au întors din Babilon ca să zică pentru vrăjmașii cei ce năvăleau asupra lor acestea: Să se rușineze și să se întoarcă înapoi toți cei ce urăsc Sionul. Facă-se ca iarba pe case, care mai înainte de smulgere s-a uscat. Adică nu numai să se întoarcă, ci și cu rușine, Dumnezeu ajutîndu-ne nouă. Și deci prostimea lor arătîndu-o i-a asemănat cu iarba cea de pe case, care de multe ori singură răsare din cărămizi, sau din altă țărîna ce se întîmplă peste trestie, și fiindcă nu are umezeală de ajuns, și mai înainte de seceriș, sau de a se smulge, se usucă. Și toată iarba cu adevărat este sfărîmicioasă, iară mai vîrtos aceasta. Sau poate iarbă de pe case zice aceea cu care obișnuim a acoperi colibele. Iară făcătorul de cîntări acesta aduce cuvîntul la Biserică. Că aceasta este după înaltă înțelegere Sionul. Pentru înălțimea, și neclătirea și întărirea. Deci cei ce o urîți pre dînsa, și vă siliți a o surpa, și a o prăda, sau cu oarecare eres și altă fărădelege a o întina, rușinați-vă și vă întoarceți, și nicidecum nu vă luptați cu dînsa. Pentru că nu vă luptați cu dînsa, ci cu Hristos Cela ce o a zidit pre dînsa. Pentru aceasta rușinîndu-vă depărtați-vă. Că precum iarba nu are împărtașire cu focul, ci împreunîndu-se îndată se arde, așa și voi luptîndu-vă cu Biserica vă veți usca, și nici vreo adăpare duhovnicească, sau roadă nu veți avea.

**Prin Sfântul Duh tot sufletul viază, și cu curăție se înalță, luminează-se întru unimea
Troitei cu sfințenie de taină.**

Acum aicea cîntărețul lăudînd pre Sfântul Duh, nu îi este lui cuvîntul pentru tot sufletul, ci numai pentru cel omenesc. Că acesta curățindu-se sporește, și către cele de sus se înalță, întrarișindu-se prin faptele cele bune. Deci tot sufletul omenesc prin Sfântul Duh are viața, și curățindu-se de întinăciunile cu care s-a întinat, se înalță, suindu-se la vrednicia cea mai dinainte, și se strălucește prin strălucirea ceea ce se face nearătat și pe ascuns a Treimii și unimii. Pentru că întru o ființă și întru trei ipostasuri se cunoaște fericita Treime. Iară cuvîntul ce zice, Cu sfințenie de taină, însemnează cum că în taină. Adică vede mintea și se luminează de Sfînta Treime, însă în taină și pe ascuns. Pentru că nearătat vine strălucirea aceea. Iară cuvîntul acesta, Cu sfințenie de taină, este al marelui Dionisie Areopagitul.

ANTIFON 2.

**Strigat-am Ție Doamne cu căldură, dintru adîncul sufletului meu, și mie să-mi fie spre
auzire dumnezeieștile Tale urechi.**

Psalmul adică ca despre drepti aduce cuvîntul către Dumnezeu, zicînd fieștecarele: Dintru adîncuri am strigat către Tine Doamne, Doamne auzi glasul meu. Fie urechile Tale luînd aminte spre glasul rugăciunii mele. Iară făcătorul acesta, despre sineși cîntînd, zice: Întru nenumărate ispite căzînd, am strigat către Tine o Doamne, cu inimă fierbinte și călduroasă, dintru adîncul sufletului meu, adică cu cuget zdrobit, nu din vîrfurile buzelor. Deci precum și altora multora, care așa cu fierbințeală s-au rugat, ai plecat urechile, și i-ai mîntuit, așa să mi se facă și mie urechile Tale, spre a auzi rugăciunea mea, și a mă izbăvi de ispită. Însă strigare nu este puterea glasului, ci așezarea cea curată a minții. Iară urechi, și ochi, și mîini ale lui Dumnezeu auzind, să socotești pre puterile lui Dumnezeu cele ce dintru acestea se potrivesc. Că Dumnezeu este cu totul neformăluit. Iară obicei al Sfîntei și dumnezeieștii Scripturi este ca pe lucrările lui Dumnezeu să le numească omenește, întrebuițînd cuvintele mai gros pentru pogorîrea cea către noi.

Spre Domnul nădejdea tot cine și-a agonisit, mai înalt este, decît toți cei ce Îl întristează.

De la alăuta Duhului, zic adică de la dumnezeiescul David s-au luat și acestea. Pentru că zice acesta: Pentru numele Tău Te-am așteptat Doamne, așteptat-a sufletul meu spre cuvîntul Tău, nădăjduit-a sufletul meu spre Domnul. Și iarăși: Din straja dimineții pînă în noapte, din straja dimineții să nădăjduiască Israil spre Domnul. Deci înțelegerii cuvintelor acestora, precum socotesc, urmînd și minunatul acesta cîntăreț, zice: Spre Domnul, Cel din fire iubitor de oameni, și bogat întru milă, tot cel ce are nădejdea vieții și a mîntuirii, mai înalt este decît toți cei ce Îl întristează, sau a-L întrista au voit. Iară cei ce întristează, aicea să înțelegem pre vrăjmașii cei văzuți, și pre cei ce cu mintea se înțeleg. Și aceasta se arată și din alții mulți, dară mai vîrtos o poate vedea cineva mai arătat și de la dumnezeieștii mucenici, că aceștia, acolo întinzîndu-și toată nădejdea sufletului, și pre vrăjmașul cel de gînd, carele numai cu mintea se înțelege, în trup fiind ei, l-au biruit, și decît împărații și tiranii, care atuncea aveau multă putere, mai presus s-au făcut.

Prin Sfântul Duh izvorăsc izvoarele darului, care adapă toată făptura spre rodire de viață.

Tot ce s-a adus întru ființă de Dumnezeu, are împărtășire de oarecare dar și înțelepciune. Pentru că nimic în zadar nu s-a făcut, ci după rânduiala înțelepciunii celei negrăite, măcar deși cele mai multe sînt necunoscute de noi, care nu putem să le înțelegem cum s-au făcut. Deci zice cîntărețul, cum că cît dar este întru cele ce este, prin Sfântul Duh izvorăște, ca dintr-un izvor îndestulat și neîmpuținat, și el adapă toată făptura, cea gîndită, cea simțită, și cea din amîndouă alcătuită. Pentru că El dă din destul darurile Sale, pe cît poate încăpea fieștecarele, pe toate făcîndu-le roditoare de viață. Precum sadurile, de nu se vor adăpa cu apă după potrivă, și de nu se vor sufla cu aer, nu pot să trăiască, și frumusețea sa să-și ia, nici către rodire gata să se facă; așa toate cele zidite, și singure stihiiile, de nu se vor uda cu adăpările Sfîntului Duh, și nu se vor sufla cu vînturile cele de acolo, nu pot să-și arate darul lor, și să se împărtășească de viață, și gata să se facă spre nașterea de roduri, trupește adică, cele trupești, iară duhovnicește, cele duhovnicești și de gînd.

ANTIFON 3.

Inima mea către Tine Cuvinte să se înalțe, și nimica nu mă va amăgi din frumusețile lumii spre rîvna celor de jos.

Treapta aceasta, încă și cea după dînsa scriu înțelegerea Psalmului 130 carele este întru acest fel: Doamne nu s-a înălțat inima mea, nici s-au înălțat ochii mei, și celelalte. Și învață și psalmistul și cîntărețul acesta, ca așa să se smerească omul de voiește să se înalțe. Deci inima mea o Cuvinte prin smerenie și prin viața cea cu fapte bune, către Tine să se înalțe. Și de se va face aceasta prin ajutorul Tău, nimic din cele ce se par frumoase, dară nu sînt, nu mă va trage spre a rîvni și a iubi lucrurile cele de jos și care se tîrăsc pre pămînt.

Spre maica sa, precum are cineva dragoste, spre Domnul mai cu fierbinte dragoste datori sîntem.

Iată și cealaltă lipsă a Psalmului cîntîndu-o cu alt chip o pune părintele acesta. De nu m-am smerit, zice David, cu gîndul, precum pruncul cel înțărcat de curînd de la țîțe se smerește către maica lui, ci am înălțat inima mea, așa vei răsplăti spre sufletul meu. Deci zice și făcătorul acesta: Precum are cineva dragoste spre maica sa, ascultîndu-o pe ea și supunîndu-se, și cu firești și nerupte legături către dînsa ținut fiind. Că nimic decît maica nu este mai dulce. Spre Domnul și Dumnezeuul nostru mai cu fierbinte dragoste datori sîntem. Căci aceea trupește l-a născut, iară Acesta, duhovnicește. Iară mai vîrtos că și a-l naște aceea, Dumnezeu a lucrat, Cea ce și pre celelalte toate, care și spre a fi și spre bine a fi privesc, le face și le iconomisește.

Prin Sfântul Duh este bogăția cunoștinței de Dumnezeu, a privirii la cele înalte, și a înțelepciunii: că întru Dînsul toate dogmele Părintești Cuvîntul le descoperă.

Multe și nenumărate sînt cele ce s-au dat nouă de la Dumnezeu. Iară mare și decît toate mai mare este cunoștința de Dumnezeu. Că fără de aceasta toate celelalte nimic nu sînt. Ci cum că este Dumnezeu, și firește întru noi este semănată aceasta socoteală. Iară bogat a-L cunoaște pre El, și a avea adînc de înțelepciune pentru Dumnezeu, și pentru cele gîndite și simțite, și întru privirea la cele înalte a trece, și cu materia de aicea a ne ridica, și cu focul cel nematerialnic a ne uni, și de la Dînsul a ne învăța, și a vedea, și a învăța cu dreaptă credință cele pentru Dumnezeu, și la cele plăcute lui Dumnezeu a ne povățui, prin Sfîntul Duh ne îmbogățim. Pentru că El cu înțelepciune mai presus de fire înțelepțind sufletele și inimile apostolilor și ale părinților, sau mai bine să zic, negrăit întru dînșii sălășuindu-Se, și curățindu-i pre ei de toată ceața care acoperea sufletul, și ca o oglindă curată făcînd inimile lor, i-a făcut a vedea tainele cele negrăite ale iconomieii și ale cunoștinței de Dumnezeu, și cele ce voiește Dumnezeu, și cum caută să-i plăcem Lui, și ce să facem, și pentru celelalte, care mai întîi Legea și prorocii, după aceea darul și păstorii arătat au rînduit, precum și acesta grăiește: Că toate, zice, dogmele Părintești, adică socoteala cea dreaptă și buna credință pentru Dumnezeu și Tatăl, sau și cîte erau plăcute lui Dumnezeu, și voia ca să le știm noi, prin Sfîntul Duh, Cuvîntul cel ce a luat trup, Îngerul sfatului celui mare al Tatălui, le arată celor vrednici, și printr-înșii tuturor. Că învățînd pre ucenici cîte trebuia, iară mai vîrtos, pre cît erau ei putincioși a primi, și vestind voia Tatălui: Că nu fac, zice, voia Mea, ci voia Tatălui celuia ce M-a trimis; mai pe urmă zice: Mă sui, și alt Mîngîietor voi trimite vouă, Duhul adevărului; Acela pre voi vă va învăța pentru toate acestea.

TREPTELE GLASULUI AL 5-LEA.

ANTIFON 1.

Cînd mă necăjesc, ca David cînt Ție Mîntuitorul meu, izbăvește sufletul meu, de limba vicleană.

Deci cele ce trebuia a le zice cu amănuntul spre istorie, și spre înaltă înțelegere, încă și spre luminarea celor puse înainte, din destul s-au zis de noi în Antifoanele cele trecute ale celor patru Glasuri, și cel ce aicea va citi, trebuință este a se întoarce iarăși acolo. Iară dacă acestea ceva schimbat vor avea, pentru acelea vom grăi aicea. Deci zice minunatul acesta cîntăreț: Cînd mă necăjesc, o Mîntuitorul meu strig ție, precum David Te chemă pe Tine, cu cîntare și cu rugăciune neslăbită în trepte, organ muzicesc făcîndu-mi trupul meu, ca cea ce este prea bine încheiat cu zece strune, care sînt simțirile cele îndoite, cele de afară adică și cele dinlăuntru. Deci cînt Ție ca David cu alăuta cea bine întocmită a trupului meu celui cu zece coarde, izbăvește sufletul meu, adică pe mine, de limba vicleană. Care este sau cea călcătoare de lege, sau cea hulitoare, iară mai vîrtos limba vicleană poate fi cea a năpăstuiitorilor.

Viața pustnicilor fericită este, a celor ce se întraripează cu dumezeiescul dor.

În trepte David către cel ce zice, Izbăvește sufletul meu de buzele nedrepte, și de limba vicleană, oarecum răspunde și zice: Ce se va da ție, și ce se va adaoge ție spre limba vicleană: adică ce armă de ajutor este cu putință să se dea împotriva limbii celei viclene? Fără numai săgețile Celui puternic, adică ale lui Dumnezeu, sînt din destul împotriva acesteia,

fiindcă sînt ascuțite cu cărbunii pustnicești, adică care pot să ardă și să facă pustiire. Iară cîntărețul din treapta aceasta luînd numai un cuvîntel, pustnicești, la altă înțelegere l-a tras, către cei ce au petrecere după Dumnezeu, și zice: Acelor ce petrec pentru Dumnezeu prin pustie, și sînt izbăviți de tulburările cele deșarte, și de toată cealaltă materialnică împătımire și desfătare, cu adevărat viața fericită este, sau și va fi, pentru veșnicimea ceea ce va să fie. Dar cum este fericită viața acelora; fiindcă din tot sufletul iubesc pe Dumnezeu, și cu dorul cel neîncetat către Dînsul, ca în aripi se înalță, și împreună cu El petrec, și-L cunosc, că pe cît cineva de aicea va cunoaște pe Dumnezeu, pre atîta și acolo îl va afla pe El.

Cu Duhul Sfînt se țin toate cele văzute, împreună cu cele nevăzute, că Însuși stăpînitor fiind, din Troiță Unul este fără minciună.

Măcar deși la Scriptură auzi, cum că a încetat Dumnezeu de toate lucrurile Sale, dar trebuie să înțelegi cum că de zidire. Adică cîte trebuia să facă spre întemeierea lumii a lucrat Dumnezeu, și a șaptea zi a încetat. Dar nu o a lăsat pre lume și fără de purtare de grijă după zidire, că îndată s-ar fi risipit toate, fiind alcătuite din cele firește împotrivnice între sine, de nu le-ar fi ținut cu pronia cea a toate văzătoare. Și aceasta este ceea ce zice Mîntuitorul: Tatăl Meu pînă acum lucrează, și Eu lucrez, adică cu puterea cea purtătoare de grijă. Iară dacă Aceia (adică Tatăl și Fiul) cu adevărat și Duhul Sfînt, fiindcă este întocmai cu Dînșii la fire și la putere. Deci cu Duhul Sfînt se țin toate, nu numai cele văzute, zice, cele patru stihii zic, și cele dintr-însele, ci și cele nevăzute, adică cele nouă cete ale îngerilor, și sufletele. Și cum Duhul Sfînt ține toate? Pentru că este Unul cu adevărat din cele trei Ipostasuri ale Dumnezeirii, și este Însuși stăpînitor, de la Sineși și firească avînd stăpînirea și puterea peste toate, nu de la altul luîndu-o, pentru că una este împărăția și puterea a cîte trei Fețelor. Sau și însăși aceasta, adică a ținea, de la Sineși o are, neavînd El trebuință de putere de afară spre ajutor, ca Cel ce este Atotputernic. Deci dar și pe toate celelalte daruri de la Sineși le are și firești, afară numai de a fi numai din Tatăl, împreună cu Fiul, că Amîndoi din Tatăl au ieșit, negrăit, fără de ani, fără de patimă, Unul cu naștere, iară Altul cu purcedere, pentru că alt chip de estime este Acesta, negrăit și neînțeleș. Iară acel cuvînt ce zice, fără de minciună, îmboldește pe începătorii eresurilor, care huleau împotriva Duhului.

ANTIFON 2.

La munți suflete să ne ridicăm, mergi acolo, de unde vine ajutorul.

Ridicat-am, zice, ochii mei la munți, de unde va veni ajutorul meu. Iară cuvîntul făcătorului, este sfătuitor, carele vorbește către sufletul său. Că de vreme ce din așezarea cea sfîntă și pașnică am fost duși în păcat, să fugim, zice, o suflete al meu la munte ca Lot, ca să nu ne tragem de focul cel sodomicesc și străin: Să ne ridicăm de la cele pămîntești, și de la păcatul cel întunecos și carele se trage pe jos, și să mergem la munți, adică la porunci, care se numesc munți pentru înălțimea, și pentru că aproape de cer duc pe cei ce merg la dînsele. Deci mergi, o suflete al meu acolo, de unde vine ajutorul. Că în locurile cele mai înalte, se zice, că locuiește Dumnezeu, măcar deși pretutindenea, și mai presus de toate este, precum mai vîrtos zicem că și în cer este, fiindcă este El mai înalt decît toate. Pentru aceasta și Moisi, întîi în munte a văzut pe Dumnezeu, și lespezile de acolo a primit. Și Ilie în muntele

Carmelului a aflat pe Dumnezeu, încă și însuși Mîntuitorul în muntele Taborului S-a schimbat la față, și adeseori, la munte se vede că mergea, și din muntele Măslinilor S-a înălțat la ceruri, însemnînd cuvîntul, cum că tot cel ce voiește să se înalțe către Dumnezeu, trebuie să se ridice de la lucrurile cele stricăcioase și pămîntești, și așa să se suie cu mintea către Dînsul. Se pot zice munți încă și Bisericele lui Dumnezeu, ca cele ce sînt mai presus de tot eresul, întru care suindu-se cineva și rugîndu-se, trage ajutorul cel de la Dumnezeu.

Mîna Ta cea dreaptă și de mine Hristoase atingîndu-se, de toată înșelăciunea să mă păzească.

Precum pe israiltenii, zice, cei robiți, care se sfărîmase de robie, și pentru aceasta se făcuse buni, i-ai răpit din Babilon, și povățuindu-i, nevătămați i-ai întors în Ierusalim, ziua și noaptea nevăzut acoperindu-i pe dînșii, așa și pre mine, zice făcătorul acesta, o Hristoase, mîna Ta cea dreaptă, adică ajutorul Tău cel bine nemeritoriu zburînd² adică degrab și nevăzut întîmpinîndu-mă, de toată lucrarea cea rea, care se face, și năvălește în tot ceasul, să mă păzească, ca nu cumva să se atingă de mine vrăjmașul meu.

Sfîntului Duh bogoslovind să-I zicem: Tu ești Dumnezeu, viața, dorirea, lumina, mintea, Tu bunătatea, Tu împărățești în veci.

Se poate și către toată Sfînta Treime să se aducă cuvîntul, dar fiindcă pe acestea toate Duhului Sfînt ca pre ale Lui, le dă făcătorul, și noi aceasta să-I dăruim Lui: Aceeași este a zice și Tatălui și Fiului, pentru că Aceste trei una sînt. Și cuvîntul este sfătuitor de către făcătorul: Veniți, zice, cei ce voiți a bogoslovi, să zicem acestea Sfîntului Duh, Tu ești Dumnezeu desăvîrșit, și celelalte.

ANTIFON 3.

De cei ce mi-au zis mie, în curțile Domnului să intrăm, de multă bucurie umplîndu-mă, rugăciuni înalț.

Israiltenii cei din Babilon, cînd petreceau în Ierusalim, nici a se apropia de Biserică nu sufereau, la nebăgări de seamă fiind dați, și ceea ce este mai mare, la nedumnezeire. Iară după ce pentru acestea s-au făcut robi, numai de le-ar fi pomenit lor cineva de Biserică, sau cum că cîndva se vor sui în Ierusalim, foarte se bucurau, zicînd: Veselitu-m-am de cei ce mi-au zis mie, în casa Domnului vom merge, precum și cîntărețul acesta zice: De cei ce mi-au zis mie, să ne suim în curțile Domnului, adică în dumnezeieștile și sfintele lăcașuri, de nemărginită dulceață sufletească umplîndu-mă, rugăciuni înalț către Dumnezeu, sau pentru cei ce mi-au zis mie, și m-au umplut de bucurie, sau rugăciuni înalț, pentru ca să mă învrednicesc să mă sui în lăcașul Domnului, și să-i dau Lui rugăciunile înaintea a tot norodul. Și însemnează

² Se vede că în unele din prescrieri grecești s-a aflat *αψαμενη*, adică atingîndu-se, și după acelea au tălmăcit cei mai dinainte. Că întru cele ce acum se află este *ιτραμενη*, adică zburînd [volant], și pentru aceea face tîlcuitorul acest tîlc.

făcătorul, de câtă bucurie se cuvine să ne umplem, când sîntem chemați la Biserică, sau de vreunii, sau prin oarecare semne, prin clopote zic, și prin toci. Dar pentru ce trebuie să ne umplem de bucurie? Pentru că vom să ne aducem către Dumnezeu, ca să vorbim cu Dînsul. Că rugăciunea este vorba cu Dumnezeu, și-L îmblînzește pe El pentru păcate.

În casa lui David cele înfricoșate se lucrează, că acolo este focul, carele arde toată mintea cea spurcată.

S-a zis la glasul întîi, cum că se crede din predanie, că iarăși în Ierusalim va fi pogorîrea cea de pe urmă a lui Hristos, unde au fost casele cele împărătești ale lui David. Pentru că pămîntul acela este în mijlocul lumii, și pentru că în carele loc s-au dat poruncile ca întru o școală, întru acela va face și cercetare pentru dînsule, de le-au păzit oamenii precum se cuvine. Deci în casa lui David, cele înfricoșate, și decît toate mai mari și mai cumplite se vor săvîrși, că Dumnezeu arătat va veni, zice, și nu va tăcea. Pentru că foc înaintea Lui va arde, și împrejurul Lui vifor foarte. Adică va veni nu ca mai nainte tăinuit și cu tăcere, ci arătat, și cu vifor mare și cu foc, și cu alte ca acestea. Iară focul cel împreună cu El, și viforul cel mare, va arde pe tot omul, care și-a spurcat mintea cu gînduri rele, și trupul cu lucruri. Iară casă a lui David am zis că este Ierusalimul, dar în ce fel, trebuie să cauți la glasul întîi, că nu este de nevoie, pentru aceleași iarăși a mai grăi.

În Sfîntul Duh este vrednicia cea începătoare de viață, din Carele tot ce viază se însuflețează, precum în Tatăl, împreună și în Cuvîntul.

De multe ori am zis, cum că a cîte trele Ipostasurilor Dumnezeirii, una este ființa și puterea și lucrarea, și nici unul dintru Acestea nimic nu face, la care să nu Se împărțasească și Celedalte. Precum și acum, vrînd să arate unirea celor trei Fețe ale Dumnezeirii, zice: În Sfîntul Duh este vrednicia cea începătoare de viață, precum aceastași vrednicie este în Tatăl împreună și în Fiul. Apoi îl cuiește ce este vrednicia cea începătoare de viață: Aceasta adică este, zice, vrednicia cea începătoare de viață, că de la Dînsul, adică de la Duhul Sfînt, tot ce se zice că viază, se însuflețează. Iară dacă la acest cuvînt grecesc, $\omega \pi \alpha \tau \rho \iota, \omega \pi \rho \theta \epsilon \sigma \iota \varsigma$ [intenție] se va lua în loc de $\omega \alpha \rho \theta \mu \epsilon \tau \rho \iota \kappa \omega \nu$, atuncea înțelegerea va fi așa: În Sfîntul Duh este vrednicia cea începătoare de viață, pentru că și unul este după fire cu Tatăl și cu Cuvîntul.

TREPTELE GLASULUI AL 6-lea.

ANTIFON 1.

La cer ochii mei ridic, către Tine Cuvîntule milostivește-Te spre mine, ca să viez Ție.

Necuprins cu mintea este Dumnezeu, și pretutindenea. Însă mai deosebit în cer se zice că locuiește. Pentru că la noi cerul este mai înalt. Că obișnuim pe cele mai alese între noi a le da lui Dumnezeu. Sau Dumnezeu se zice că locuiește în cer, pentru că Se odihnește întru Puterile dumnezeiești cele de acolo. Pentru aceasta și cele mai mari dintr-însele se numesc Scaune. Ridicînd dar noi ochii la cer, îi ridicăm la Dumnezeu. Iară ochi să înțelegem lîngă cei trupești și pe cei gînditori. Pentru că mintea vede, și mintea aude. Deci ca cei robiți în Babilon stigă și acesta: La Tine ridic ochii mei, o Cuvinte și Fiule al lui Dumnezeu, Tu dar ca

un Îndurat și Milostiv, văzînd pătimirea mea și necazul, cum mă chinuiesc de duhurile cele potrivnice, miluiește-mă, și-mi dă mîna celui căzut. Că ori cîte voi face fără de ajutorul Tău, nimic nu sînt eu. Ca să viez Ție, adică ca toată viața mea întru voile Tale să o cheltuiesc.

Miluiește-ne pre noi defăimații, întocmindu-ne case de bună treabă, Ție Cuvîntule.

A celor robiți în Babilon sînt și graiurile acestea, că: Miluiește-ne pe noi Doamne, zice, miluiește-ne. Că prea mult ne-am umplut de hulă de la cei ce ne-au robit pre noi, care zic: Unde este Dumnezeul vostru, de ați fi fost ai Aceluia, de ați fi avut și voi Dumnezeul, v-ar fi ajutat vouă. Cu aceștia asemenea și cîntărețul acesta strigînd zice: Miluiește-ne pe noi cei robiți de diavolul, și în nenumărate păcate trași, apoi și necinstiți și ocăriți de dînsul din faptele noastre, și ne întocmește pre noi vase plăcute Ție spre primire, ca să vii Tu la noi împreună cu Tatăl, și să faci lăcaș cel cuviincios Ție.

Prin Sfîntul Duh este pricina cea atotmîntuitoare, de suflă spre cineva Acesta după vrednicie, curînd îl ridică din cele de pe pămînt, îl întraripează, îl crește, și sus îl așează.

Pricina, zice, de a se mîntui tot omul, și la cunoștința adevărului a veni, și prin faptele cele bune a plăcea lui Dumnezeu, Preasfîntul Duh este. Că El este izvorul a toată mîntuirea și de va sufla Acesta spre cineva și va veni, (că El unde voiește suflă.) și îl sfințește, și tot orice voiește face, ca Cel ce este însuși stăpîn și Domn. Însă după vrednicie, și după cuviință, și după potriua mărimii lui. Adică de vom fi noi curați, și îl vom primi din tot sufletul. Iară acel cuvînt, curînd, însemnează iuțimea mișcării Lui celei dumnezeiești. Că decît orice cu mintea vei socoti mai iute îl ridică pe acela, de carele se va apropia, și mai înalt decît cele pămîntești îl face, și foarte îl înalță, și ca cînd oarecare aripi îi dă, și zboară cu mintea, măcar deși este legat cu trupul, și pre pămînt petrece. Și grăbnicia vrînd să arate făcătorul acesta zice, în aripi îl înalță. Că nimic la noi nu merge mai degrab decît cele ce au aripi. Pentru că Duhul foarte înalță mintea. Apoi îl crește și îl umflă, zice, pe el, însufflînd darurile Sale, și duhovnicesc făcîndu-l, și pe pămînt petrecînd acela îl așează sus, adică cu cetele cele de sus. Pentru că cu dorința acolo este, și alt înger se face, lucrul cel preaslăvit, cu trup, ca cela ce lucrează aceleași cu cei nematerialnici, neîncetată laudă cîntînd Ziditorului.

ANTIFON 2.

De nu ar fi că Domnul era întru noi, nimenea din noi nu ar fi putut a suferi luptarea vrăjmașului: că cei ce biruiesc de aicea se înalță.

După întoarcere cei robiți ziceau acestea, ca cum bucurîndu-se și mărind pe Dumnezeu. Iară mai vîrtos David le poruncește lor să zică: Să zică casa lui David, zice, de nu ar fi că Domnul era întru noi, cînd s-au ridicat oamenii asupra noastră, iată de vii ne-ar fi înghițit pre noi. Că năvălind asupra noastră celor ce eram neîntrarmați cu arme și neîngrădiți cu ziduri împrejur, foarte tare s-au biruit. Deci și cîntărețul acesta ca cela ce a simțit și a cunoscut ajutorul lui Dumnezeu, zice: De nu ar fi că Domnul era întru noi ca un îndurat și milostiv, și ca Cela ce știe smerenia noastră, și nu ne-ar fi ajutat, nimenea din oameni nu ar fi putut împotriva înfrînge măcar un război al vrăjmașului, cu cît mai vîrtos cele nenumărate care ne

aduce asupra în fieștecare zi. Ci noi de Dumnezeu cel atotputernic întărindu-ne, îl biruim pe acela. Arătat dar că de aicea, adică de la Dumnezeu, cei ce biruiesc, biruiesc, și semn de biruință ridică asupra lui, vădind întru înălțime slăbiciunea lui. Iară se înalță a zis la biruință. Pentru că în vremea veche cei mai tineri pre cel ce biruia ridicându-l pe mâini și înălțându-l, îl purtau pretutindenea cu coroană încoronat, și îl arătau tuturor.

Cu dinții lor să nu se apuce sufletul meu ca o pasăre, Cuvîntule, vai mie! Cum mă voi izbăvi de vrăjmași iubitor de păcate fiind.

Jumătate din treapta aceasta s-a luat de cîntărețul de la David. Iară cealaltă jumătate este ca unuia ce se ticăiește, socotind sălbătăcia și asprimea vrăjmașului, și alunecarea firii noastre și plecarea spre păcat. Și zice ca despre israilteni David așa: Bine este cuvîntat Domnul care nu ne-a dat pre noi spre vînare dinților lor. Sufletul nostru ca o pasăre s-a izbăvit din cursa vînătorilor. Și arată prin acestea purtarea de grijă cea mare a lui Dumnezeu, cum poartă grijă pentru cei neîntăriți și goi. Iară cîntărețul aduce înțelegerea la vrăjmașii cei înțeleguți, care adică cu mintea se înțeleg. Deci prin dinți arată asprimea și cruzimea lor, și cum că sînt gata a ne mușca și a ne mânca pre noi. Iară prin pasăre, nerăutatea noastră și prostimea către lațurile și meșteșugirile aceluia. Deci se roagă făcătorul zicînd: O Cuvinte Hristoase, în dinții vrăjmașilor celor înțeleguți, adică în cruzimea și asprimea lor să nu cadă și să se înfigă sufletul meu prin lucrurile și faptele cele dezmierdătoare, ca pasărea în cursă. Că precum aceea cu anevoie zboară după ce se va prinde în cursă, așa și sufletul după ce se va slobozi întru dezmierdări. Apoi împătımirea firii noastre socotindu-o marele acesta părinte, zice: Vai mie, cum voi scăpa de cursa vrăjmașilor, iubind viața cea întru dezmierdări, iară mai vîrtos păcatul cel lipicios ca vîscul, întru carele are el tăria, prin care trăgîndu-ne și la patimile cele de necinste nu se satură. Iară cu pasărea a asemănat pre sufletul omenesc, pentru că firește poate a zbura și tare a alerga la cele de sus cu aripile minții. Măcar că noi cu lepădarea penelor iar mai vîrtos cu petrecerea în păcat, de voie ne tîrîm în jos, și vîna aceluia ne facem, carele ne amăgește pre noi cu meșteșugire prin dezmierdări.

Prin Sfîntul Duh este îndumnezeirea tuturor, buna voire, înțelegerea, pacea, și blagoslovenia, că întocmai lucrător este cu Tatăl, și cu Cuvîntul.

Prin Sfîntul Duh este îndumnezeirea tuturor, adică prin Sfîntul Duh fieștecarele moștenește aceasta, a se face Dumnezeu după dar. Iară atuncia se îndumnezeiește omul, cînd va păzi cea după chip neîntinată. Sau după ce s-a întinat poate cu lucrurile cele rele, iarăși să o curățească prin petrecere și viață mai desăvîrșită. Și acest fel se face, precum era Adam mai înainte de călcare. Iară cum că se îndumnezeiește omul, și Dumnezeu se numește, zice dumnezeiasca Scriptură: Eu am zis, dumnezei sînteți, și fii ai Celui Preaînalt toți, iară voi ca niște oameni muriți. Și cum că Dumnezeu sînt cei ce au păzit cea după chip, iarăși zice: Dumnezeu dumnezeilor Domnul a grăit. Și iarăși, Dumnezeu a stătut în adunare de dumnezei. Și nu numai îndumnezeire se face tuturor prin Sfîntul Duh, Carele curățește, și sfințește, și îndumnezeiește pe om, ci și buna voință, adică socoteala cea dreaptă și pravoslavnică, sau și bine a voi, și a grăi, și a socoti pentru Dumnezeu, și pentru oameni, și pentru celelalte lucruri. Încă și înțelegerea, adică pricepera și judecata cea dreaptă a

lucrurilor celor ce sînt. Lîngă acestea și pacea, mai întîi adică cea a unora către alții, apoi, cea despre gînduri și patimi. După acestea toate și blagoslovenia, adică darea de sfințenie. Că toată sfințenia, și orice din cele bune de acolo iese, de la Preasfîntul Duh. Că întocmai este despre lucruri cu Tatăl și cu Fiul, ca Cela ce este de o fire și de o ființă cu Dînsul. Și cu adevărat acestea lucrează Preasfîntul Duh nu fără de Aceia. Nici Aceia iarăși fără de Acesta: că lucrurile Dumnezeirii sînt de obște la cîte trele Fețele.

ANTIFON 3.

Cei ce se nădăduiesc spre Domnul, vrăjmașilor sînt înfricoșați, și tuturor minunați că sus privesc.

Precum cînd se tulbură marea de valuri și se turbează, cel ce șade pe uscat, sau stă deasupra pre vreo piatră, nu se teme de îngrozirea și de valurile ei, întru acești chip și cei ce au nădejtile curate către Dumnezeu, de nimic din nevoile cele ce vin asupra nu se tem, măcar de la oameni de vor fi, măcar de la firea cea potrivnică, ci fiind întăriți, și sprijinindu-se spre Dumnezeu, defaimă ispitele și bîntuiețile. Încă nu numai nu se tem de viclesugurile vrăjmașilor, ci și înseși puterilor celor potrivnice sînt neapropiați. Că temîndu-se de puterea cea duhovnicească, care prin nădăduirea cea curată se află întru dînșii, de voie fug și mărturisesc că se biruiesc. Și nu numai acestora sînt înfricoșați, ci și tuturor, îngerilor adică și oamenilor de minune, pentru că au defăimat pre semețul, și pentru că privesc către cele de sus, adică către bunătățile cele veșnice, și pre pămînt fiind, în cer petrec împreună cu îngerii plăcînd lui Dumnezeu.

Întru fărădelegi mîinile sale, soarta dreptilor, ajutor avîndu-Te Mîntuitorule nu își întinde.

Soartă a dreptilor sînt hristianii cei ce au drepte socoteli și viețuiesc bine. Deci zice făcătorul de cîntări acesta: Ceata dreptilor avîndu-Te pe Tine ajutător o Mîntuitorule, nu își întinde mîinile sale la lucruri fără de cale, adică nu se depărtează de la poruncile Tale, și de la lucrurile cele bune. Că aceasta a însemnat prin mîini. Căci cînd se moleșesc și se slăbesc de ispitele vrăjmașilor celor văzuți și nevăzuți, Te au pre Tine apărător nebiruit.

Prin Sfîntul Duh este stăpînia peste toți, Căruia se închină oștile cele de sus, cu toată suflarea celor de jos.

Stăpînirile care sînt, de la Dumnezeu sînt rînduite, zice marele Pavel apostolul. Deci fiindcă și Duhul Sfînt este Dumnezeu, pentru aceasta prin Duhul Sfînt este stăpînirea la toți, că printr-însul împărații împărătesc, și cei puternici stăpînesc pămîntul. Iară de la Dumnezeu a fi stăpînirile, așa vei înțelege, precum dumnezeieștii părinți învață: Că a fi stăpînitor și supus, împărat și ierarh, episcop și preot, și cîte altele se numesc cu nume de stăpînire, de la Dumnezeu zic ei că sînt acestea, dar însă nu și fețele stăpînitorilor, afară de oarecare, și după cuvîntul cunoștinței celei sobornicești a lucrurilor celor ce sînt. Că nu dacă vor fi răi, sau păgîni, să pot zice că de la Dumnezeu sînt rînduiți spre a stăpîni, fără numai după cuvîntul slobozirii, și pentru oarecare negrăită iconomie. Deci prin Duhul Sfînt este a stăpîni, și a se

stăpîni. Căruia Duh Sfînt, fiindcă firește împărățește și stăpînește, ca Cela ce este întocmai cinstit cu Tatăl și cu Fiul, I se închină, și Îi slujesc, și I se supun oștile cele înțeleghătoare, adică cele nouă cete ale îngerilor, împreună cu toată suflarea celor de pre pămînt, a oamenilor zic, și a dobitoacelor celor necuvîntătoare. Că toate, zice Bogoslovul Grigorie, pre Dumnezeu Îl laudă cu glasuri negrăite, căci pentru toate prin mine Se laudă Dumnezeu. Pentru aceasta și David aduce, pre toată firea, și pre cea neînsuflețită, pre stihii zic, pre balauri, și pre fiare, și în scurt, pre toate le cheamă spre lauda Ziditorului, cu acest cuvînt adică, că văzînd eu acestea, laud pre Dumnezeu. Deci prea bine s-a zis de cîntărețul, că împreună cu toată suflarea celor de jos, oștile cele de sus, se închină Sfîntului Duh. Însă această înțelegere este, de se va scrie grecește acel cuvîntel, $\omega\pi\epsilon\rho$ [v. Bailly, p.1388] cu o mic, că s-a aflat și așa. Iară de se va scrie cu ω mare [$\omega\pi\epsilon\rho$, v. Bailly, p.2184], este în loc de, întru Carele, adică, întru Sfîntul Duh se închină, și se cuceresc, și cinstesc pre Dumnezeu, oștile cele de sus, împreună cu toată suflarea celor de jos. Pentru că nimeni, zice dumnezeiescul apostol, nu poate să zică Domnul Iisus, fără numai întru Sfîntul Duh.

TREPTILE GLASULUI AL ȘAPTELEA.

ANTIFON 1.

**Robia Sionului dintru înșelăciune o ai întors, și pre mine Mîntuitorule mă viază,
scofîndu-mă din robia patimilor.**

De multe ori s-a zis de noi istoricește pentru Nabucodonosor cel ce a robît, și pentru israiltenii cei ce s-au robît, căci au lepădat legile și poruncile lui Dumnezeu. Și cîte au pătimit. Și cum după șaptezeci de ani s-au suit iarăși de Dumnezeu la starea cea dintîi. Iară aicea după altă înțelegere duhovnicească luîndu-le cîntărețul acesta, și către Hristos strigînd, zice: Tu, o, Mîntuitorule, Cela ce ai întors robia Sionului, și pre mine mă viază, omorînd toate mădulările mele cele de pre pămînt, și cu puterea Ta cea milostivă, izbăvește-mă de robia tuturor patimilor, la care nebunește m-am supus. Iară acestea le zice părintele acesta, smerindu-se. Sau poate și despre fieștecine este cu putință să fie cuvîntul.

**Cei ce seamănă în astru rele pătimiri, posturi cu lacrimi, acesta va secera mănunche de
bucurie, ale hranei de viață, celei de-a pururea.**

Cîte am zis la glasul al treilea pentru astru, și pentru înțelegerea treptei aceleia, nu este cu necuviință, și aicea a înălța mintea și a le cerca. Că acel cuvînt ce zice, cu lacrimi, este ca un tîlc al astrului pentru umezeală. Că vei zice așa: Cela taie brazda faptei bune cea amară pentru osteneala și asprimea ei, și adună scîrbe, și suferă toată reaua pătimire, însă după Dumnezeu, și se nevoiește întru postiri, în astru, adică cu lacrimi, care curg, și îngrașă brazda inimii, acesta în vremea secerișului, care este vremea sfîrșitului, va secera mănunche de bucurie, desfătîndu-se cu hrană veșnică, pentru că nu numai viață veșnică dau acestea, ci și hrănesc, crescînd pre lucrătorul. Căci alta este viața, și alta hrana: Că prin hrană se pricinuieste viață. Sau astru vei înțelege în alt chip, pre viața aceasta pentru tulburarea și umezeala. Deci cela ce seamănă în viața aceasta semințele faptei celei bune, acesta va secera mănunchele cele veșnice.

În Sfântul Duh este izvorul dumnezeieștilor vistierii, din Carele este înțelepciunea, înțelegere, frica, Aceluia lauda, slava, cinstea, și puterea.

Nenumărate, și de nenumărate ori nenumărate sînt darurile Preasfîntului Duh. Pentru că covîrșesc nu numai mintea noastră, ci și pe înseși mințile cele prea înalte cu neînțelegerea. Însă cîte sînt înțelese, și se văd, sau și cu mintea se pricep, mărturisim că curg din izvorul cel îndestulat și neîmpuținat al Preasfîntului Duh. Deci zice: Prin Sfîntul Duh, izvorul dumnezeieștilor vistierii, pentru că El este izvorul și începutul cel bogat al dumnezeieștilor daruri. Că aceasta dă cuvîntul să înțelegem prin vistierii, bogăția și îndestularea darurilor Lui. De la Carele curge toată înțelepciunea, înțelegerea, încă și frica, care este începerea înțelepciunii celei adevărate. Că unde este frică, acolo pázirea poruncilor. Deci Acestuia se cuvine lauda, adică printr-însul lăudăm, și slăvim, și cinstim pe Dumnezeu, și puterea noastră poate a face acestea drept. Că însuși Duhul Se roagă pentru noi cu glasuri negrăite către Dumnezeu.

ANTIFON 2.

De nu ar zidi Domnul casa sufletului, în zadar ne ostenim, că fără de Acela nici lucrarea, nici cuvîntul nu se săvîrșește.

Nimic zice nu putem face fără de ajutorul cel de sus. Că de vei face toate postind, și smerindu-te, și topindu-ți trupul, și nu vei unelti ajutător pre Dumnezeu, nimic nu te-ai folosit pre sineți. Că fără de Dînsul nici lucrarea, adică fapta bună cea lucrătoare și ostenicioasă, nici cuvîntul, adică învățătura. Că aceasta însemnează. Nu se săvîrșește.

Pentru rodul pîntecelui sfinții, prin mișcarea Duhului, odrăslesc dogme părintești ale moștenirii fiești

De ajuns de noi și pentru aceasta s-a zis la Glasul al treilea, de unde meșteșugul, și înțelegerea, și graiurile acestea s-au luat de părintele acesta, cum că adică din treptele Psaltirii și din cîntarea Isaiei, care zice: Doamne pentru frica Ta în pîntece am luat, și celelalte. Dar fiindcă glasul acesta ne pune înaintea și alte oarecare, pre cît ne este cu putință, să zicem. Sfîntul Duh seamănă întîi întru sfinți frica, în pîntecele cel potrivit, zic adică în cel de sus și înțelegător, pe carele îl numim minte. Iară prin frica aceasta chinuind sfinții în pîntecele cel zis, și întru rod de naștere crescînd, iarăși prin mișcarea și lucrarea și săvîrșirea Preasfîntului Duh, odrăslesc și nasc din pîntecele acela dogmele cele părintești, adică lucrurile cele duhovnicești, întru care binevoiește și Se odihnește Tatăl și Dumnezeu, sau și Cel ce a semănat întru dînșii sămînța, adică Sfîntul Duh, Carele întrucît se zice că seamănă în pîntecele cel duhovnicesc, cu cuviință Tată se poate numi al nașterilor acelora, iară mai vîrtos și al celor ce le-au născut pe acelea. Pentru că și sfinții aceia pentru chinuirea aceasta, care este duhovnicească, se fac fii Lui, și Tatălui, și Fiului. Căci fii ai lui Dumnezeu după dar prin faptele cele bune se fac sfinții.

Prin Sfîntul Duh împreună toate pre a fi au, că mai nainte de toate este Dumnezeu, domnia tuturor, lumină neapropiată, viață a tuturor.

Filosofii cei de afară, pre ființa fieștecăruia lucru, o zic a fi, cărora urmînd și cîntărețul, acum bogoslovind, zice ca un adevărat filosof: Tot orice se vede, și întru ființă a venit, sau și se înțelege că a venit, precum îngerii și sufletele, întru Sfîntul Duh s-au făcut, și acum are pre a fi, adică pre ființă. Că cu Cuvîntul Domnului cerurile s-au întărit, și cu Duhul gurii Lui, toată puterea lor. Pentru că mai nainte de toate cele ce sînt este El, fără de ani, și veșnic, fiind împreună cu Tatăl și cu Cuvîntul, purcegîndu-Se adică numai din Tatăl, dar împreună fiind, și împreună strălucind, și împreună urmînd cu Fiul, pentru că este de o cinste și de o slavă, și pentru că este Dumnezeu din fire, și Ziditor a toate, pentru că de Dînsul s-au zidit. Este încă și Domnie, și însuși Domn, firește avînd a stăpîni peste toate. Că toate, zice, sînt roabe Ție. Este și Lumină neapropiată, și nesuferită firii celei zidite, nici de singuri îngerii ce este cunoscîndu-Se, și viață a tuturor celor ce sînt, și au viață.

ANTIFON 3.

Cei ce se tem de Domnul, căile vieții aflînd, acum și pururea se vor ferici, cu slavă nesticată.

Cei ce se tem de Domnul, precum se cuvine, pentru temerea aceasta aflînd poruncile cele ce duc la viața cea nesticăcioasă, și aicea și în veacul cel viitor, și în scurt totdeauna se vor ferici, nu cu slavă vremelnică și trecătoare, ci cu nesticăcioasă și veșnică. Că acest fel sînt cele ce se dau de la Dumnezeu celor vrednici. Că precum este Acela nesticăcios și pururea veșnic, așa sînt și cele ce se dau de la Dînsul. Iară că-i zice pre petreceri și pre lucrări. Că multe sînt lăcașurile, și multe sînt căile.

Împrejurul mesei tale, ca niște odrasle văzînd pe fiii tăi, bucură-te și te veselește, aducîndu-i pe aceștia lui Hristos, începătorule al turmei.

Nimic nu este mai dulce tatălui celui trupesc decît a sta împrejurul mesei sale ramurile cele ce au ieșit din coapsa lui, și a le vedea pe dînsule mîncînd și crescînd în fieștecare zi cu trupul. Că pentru diadohia [Διάδοχοι = urmași] neamului veselindu-se se bucură, și cu un pom poți a-l asemăna pre el, carele răsare odraslele bune. Întru acest fel este și părintele cel duhovnicesc, și ori al căreia turme povățuitor, iară mai vîrtos al celei sfînte, către carele socotesc că și treapta aceasta se aduce. Că împrejurul tău, zice, o începătorule al turmei, văzînd pre fiii tăi stînd în vremea învățaturii. Că pre aceasta trebuie să o socotim masă, la care și acela și aceia se hrănesc. Pentru că hrană este învățătura nu numai a celor ce se învață, și ci a însuși învățătorului. Însă ca niște odrasle văzîndu-i, adică întinerind și înverzind cu petrecerea cea după Dumnezeu, și în sus crescînd, bucură-te cu bucurie negrăită și te veselește duhovnicește, aducîndu-i pe aceștia lui Hristos Împăratului a toate. Că îi iubește și îi primește Hristos pe fiii cei duhovnicești.

Prin Sfîntul Duh este adîncul darurilor, bogăția slavei, adînc mare de judecăți, că întocmai slăvit cu Tatăl și cu Fiul este, și cinstit.

Mulțimea cea nemărginită a darurilor Preasfântului Duh vrînd oareșice să o arate părintele acesta, o asemănează cu adîncul, împreună vădînd și nearătarea și ascunsul și mulțimea lucrărilor Lui. Că precum apa cea nemăsurată a adîncului, nu va putea cineva să o cuprindă, așa nici darurile Preasfântului Duh. Apoi și slava Lui vrînd să o arate, o aseamnă cu bogăția. Și nu numai slava Lui este mare, ci și cea de la El către cele ce se împărtășesc. Întru Dînsul este și adîncul cel mare al judecăților lui Dumnezeu celor necuprinse de minte. Iară adînc a zis, arătînd nepriceperea și neînțelegerea lor. Pentru că cine a cunoscut mintea Domnului? Și la marginile înțelepciunii Lui cine a ajuns? Și iarăși, judecățile Domnului, adînc mult. Că precum nimenea nu știe cele ale altuia, fără numai duhul cel ce locuiește în fieștecarele, așa nici altul nu știe judecățile lui Dumnezeu, fără numai Preasfîntul Duh. Deci întru Sfîntul Duh este adîncul darurilor, bogăția slavei, adînc mare de judecăți. Adică El dă și darurile, și toată slava, și știe judecățile lui Dumnezeu. De la Solomon și de la marele Pavel s-au luat de cîntărețul înțelegerile. Dar pentru ce are acestea, și știe toate? Pentru că este de o slavă, și de o cinste și de o fire cu Tatăl și cu Fiul. Și împreună cu Dînșii pre acestea le face și le lucrează și le știe. Că este cinstit, iară nu cinstitor: adică Se cinstește de toți ca un Dumnezeu, iară nu cinstește El pe altul ca o slugă.

TREPTELE GLASULUI AL OPTULEA.

ANTIFON 1.

**Din tinerețele mele vrăjmașul mă ispitește, și cu desfătări mă aprinde, iară eu
nădăjduindu-mă spre Tine Doamne, îl biruiesc pre el.**

Am însemnat de multe ori, cum că Treptele acestea au pricinile din Psalmii lui David, măcar deși făcătorul acesta, pre unele cu aceeași înțelegere, iară pre altele cu alta le pune. Iară de s-a întîmplat și altceva făcătorului acestora, cu deadinsul nu pot să știu, precum zic unii, urmînd socotelilor omenești. Pentru Treapta aceasta zic, și pentru aceea, adică Împrejurul mesei tale, și pentru cealaltă, adică, Iată acum ce este bun. Din care, una se zice, că se aduce către Iosif proedrul Tesalonicului, iară alta, către făcătorul versurilor acestora, iară cealaltă, către amîndoi, frați fiind ei. Că cele ce în scris a le afla nu mi s-a întîmplat, nici altora a le da, nu pot. Dar mie mi se pare, că avînd cîntărețul scopos să grăiască sobornicește, nu este cu urmare că ar fi voit el, să le scrie pe acestea către unii, precum și arată, întru toate urmînd lui David. Iară dacă poate se și zice că are loc, dar eu nu zic, și urmează cel ce voiește lucrului celui nearătat. Ci de tîlcuire acum să mă apuc. De multe ori, zice, s-au luptat cu mine din tinerețile mele vrăjmașii mei, și nu m-au biruit: adică împotriva mea nu au putut ceva. Însă israiltenescul norod acestea le zice, pentru vrăjmașii cei simțiți, care erau împrejur, dar marelui acestuia părinte, cuvîntul îi este pentru draci. Iară ceea ce zice, din tinerețele mele, însemnează, cum că dintru început, și pururea, ucigașul de oameni diavol, aducîndu-mi ispită, prin toate dezmierdările cele sufletești și trupești, mă aprinde, nelăsînd pre toată pofta mea a se aduce către Tine, Cea ce ești vîrful doririlor, o Doamne. Deci vei înțelege cuvîntul acesta, Cu desfătări mă aprinde, și de obște la celelalte dezmierdări, iară deosebit la înfocarea trupului. Iară eu, prin acoperămîntul și ajutorul Tău, săgețile cele aprinse ale vicleanului primindu-le, către Tine Stingătorul văpăii, și Apa cea vie, scap, și desăvîrșit îl biruiesc pre el.

Ceia ce urăsc Sionul, să se facă mai nainte de a se smulge ca iarba, că va tăia Hristos grumajii lor cu tăiere de munci.

Să se rușineze, zice, și să se întoarcă înapoi toți cei ce urăsc Sionul. Facă-se ca iarba pre case, care mai nainte de smulgere s-a uscat, pentru lesnicioasa veștejire. Și iarăși: Domnul cel drept a tăiat grumajii păcătoșilor. Dintru aceste graiuri ale Psalmilor este alcătuită Treapta aceasta. Ci acestea adică pentru Sionul cel simțit se rugau cei robiți, care s-au întors. Iară acum făcătorul acesta se roagă pentru Sfînta Biserică a lui Dumnezeu: Că aceasta este Sionul cel înțelegut. Deci cei ce urăsc sfînta și soborniceasca Biserică, ereticii adică și tiranii împărați, sau și cei ce în alt chip pe aceasta o zavistuiesc, semănătorii zîzaniilor și a dezbinărilor celor rele, să se facă ca iarba ceea ce răsare de sineși pre ziduri, sau pre cărămizile caselor, adică lesne veștejiți, și foarte degrab stricăcioși, mai înainte de vremea cea rînduită. Că precum aceea mai nainte de seceriș se usucă, așa aceștia să-și înjumătățeze zilele lor. Și cu lipsă s-a zis înțelegerea de sfîntul, iară desăvîrșit va fi ea așa: Facă-se cei ce urăsc Sionul, ca iarba pre case: Adică, precum iarba aceea mai înainte de a se smulge se usucă, așa aceștia, mai nainte de vremea cea rînduită a sfîrșitului, să se rușineze, și ca iarba cea zisă, să se pălească, și spre blestem tuturor să fie puși înainte, ca cei ce nu pot să aducă roadă. Iară ceea ce zice, va tăia Hristos grumajii lor, această înțelegere are, adică, va tăia mîndria și semeția lor, cu secera ceea ce zboară a puterii Sale. Sau din rădăcină, și cu totul va smulge, și va surpa mîndriile lor, cu cercarea muncilor celor veșnice. Sau și prin muncile cele de aici, cele prin boale, și prin relele pătimiri, mai tare arătînd Biserica Sa.

Cu Sfîntul Duh viază toate, Lumină din Lumină, Dumnezeu mare, împreună cu Tatăl Îl lăudăm pre El, și cu Cuvîntul.

Cîte, zice, prin porunca lui Dumnezeu au viață, și orice pînă acum se zice că viază oricare viață, prin Sfîntul Duh viază și se mișcă. Că de la Dînsul este toată viața, ca Cela ce este viața tuturor celor ce viază. Pentru că firește este și aceasta, precum și celelalte, adică Lumină, și Lumină din Lumină, precum și Fiul, și Dumnezeu mare, precum și Tatăl și Fiul. Iară acest cuvînt, mare, s-a adaos la Duhul, pentru cei ce Îl micșorează pe El, și Îl pogoară din vrednicie. Și are Sfîntul Duh acestea, cîte și Tatăl și Fiul, pentru că împreună cu Tatăl și cu Fiul Îl lăudăm. Și cîte aducem la Aceia, aducem și la Acesta, afară de însușirea purcederii.

ANTIFON 2.

Inima mea cu frica Ta să se acopere, cu gîndul smerindu-se, ca nu înălțîndu-se să cadă de la Tine, cu totul Îndurate.

Mare zea, și nebiruită armă este inimii omului frica lui Dumnezeu. Pentru că temîndu-se pururea de mărimea Dumnezeului celui Preaînalt, și de muncile cele ce vor să fie, nu va căuta la cer, nevrednic pe sineși și de aceasta socotindu-se, și va face tot ce i s-a poruncit lui de la Domnul. Deci inima mea cu frica Ta pururea să se acopere, pînă cînd întru cei vii mă voi număra, smerindu-se cu gîndul și socotind, nu cumva înălțîndu-se fără de socoteală pentru vreo ispravă, să se lepede de la Tine mult Îndurate.

Spre Domnul cel ce are nădejde, nu se va înfricoșa atuncea, când va judeca toate, cu foc și cu muncă.

Sfătuind dumnezeiescul David, ca să aibă omul pururea nădejdea spre Dumnezeu, zice: Să nădăjduiască Israil spre Domnul, nu o dată, sau adeseori, ci cum? Din straja dimineții pînă în noapte, adică totdeauna și toată ziua. Deci zice și cîntărețul acesta, cel ce întru adevăr iubește pe Domnul, și toată nădejdea spre Dînsul și-a pus, și stă întărit noaptea și ziua, se va izbăvi de ispita dracilor, și cu pomenirea Lui cea deasă curățindu-se de patimi, nu se va teme în vremea venirii Lui, cînd toate lucrurile oamenilor le va judeca, și îi va despărți, și îi va munci, adică îi va trimite muncitorilor, și focului celui veșnic.

Prin Sfîntul Duh fieștecările cel dumnezeiesc vede, și mai nainte grăiește, face minuni prea înalte, în trei un Dumnezeu cîntînd. Că de este și în trei străluciri Dumnezeu, dară începătoria este una.

La aceasta totdeauna se sîrguiește cîntărețul, ca să arate pre Sfîntul Duh, de o putere și o ființă cu Tatăl și cu Fiul. Pentru aceasta și toată dumnezeiasca lucrare, a cîte trele Fețelor fiind, la Dînsul o dă. Deci zice și aicea: Prin Sfîntul Duh, tot cel dumnezeiesc și sfînt, adică cel privitor la cele înalte și îmbunătățit, vede vedenii, și mai nainte spune pentru cele ce vor să fie. Prin acesta face și minuni înalte și mai presus de fire. Și nu numai acestea, ci și drept printr-însul bogoslovește, în trei Ipostasuri un Dumnezeu după fire și după ființă slăvind. Că măcar deși trei Lumini auzi, dară însă o Stăpînie este a acestora trei. Întrucît toată prorocia, și facerea de minuni, încă și bogoslovia cea dreaptă, aceste trei ce sînt mai mari, decît toate cele ce sînt întru noi, prin Sfîntul Duh se fac.

ANTIFON 3.

Strigat-am către Tine Doamne, ia aminte pleacă mie urechea Ta celui ce strig, și mă curățește mai nainte de ce mă vei ridica din cele de aicea.

Sfînta și dumnezeiasca Scriptură vrînd să arate pe lucrările lui Dumnezeu cele către noi, pentru grosimea firii noastre mai omenește vorbește, pentru aceasta și Față pune la Dînsul zicînd: Iară fața Domnului asupra celor ce fac rele. Și ochi: Precum aceea, ochii Domnului peste cei drepți. Și miros: A mirosit Domnul miros de bună mireasmă. Și auz: Pleacă Doamne urechea Ta, și mă auzi. Și gust: Au doară voi mânca carne de tauri, sau sînge de țapi voi bea? Și pipăire: Atinge-Te de munți, și vor fumega. Și mîini, asemenea și picioare: Mîinile Tale m-au făcut, și m-au zidit. Și, auzit-am glasul Tău umblînd în rai întru amiază-zi. Și multe ca de acest fel poate cineva să afle în Scriptură, pre care tot cel ce voiește drept să viețuiască trebuie să le înțeleagă cum se cuvine lui Dumnezeu. Și mîini adică ale lui Dumnezeu auzind, să înțeleagă pre puterea Lui cea lucrătoare. Iară ochi, pre cea văzătoare. Și urechi, iarăși pre cea auzitoare, și pre știința celor ce se fac. Că nu vom socoti pre Dumnezeu cu adevărat cu chip omenesc, precum oarecare neîntăriți s-au înșelat. Cu acestea zise asemenea și David în Trepte zice: Dintru adîncuri am strigat către Tine Doamne, Doamne auzi glasul meu. Și iarăși: Fie urechile Tale luînd aminte spre glasul rugăciunii mele. Căroră urmînd și cîntărețul, zice: Strigat-am către Tine Doamne, ca să-mi fii mie ajutor asupra

dracilor, sau și asupra patimilor care se scoală asupra mea. Deci nu mă trece cu vederea ca pre un prost, ci cu luare aminte ascultă graiurile mele, pleacă puțin urechea Ta, și auzi rugăciunea mea. Și acestea sînt cele omenești. Pentru că cei ce voiesc să asculte pre cineva cum se cuvine, cu liniște ascultă, plecînd puțin urechea. Ascultă-mă dar, și mă curățește cu venirea Preasfîntului Tău Duh, de lucrurile cele rele, și de gîndurile cele necurate, mai nainte de a mă ridica prin porunca Ta din viața aceasta. Că în iad nu este cu puțință a se mărturisi. Că a osteneților este vremea aceasta, iară cea viitoare a răsplătirii. Și arată cuvîntul, că poruncind Dumnezeu vin morțile, hotărînd El vremea vieții fieștecăruia și chipul, pentru care mult este cuvîntul și cu anevoie de tîlcuit.

La maica sa pămîntul, tot cel ce se duce, iarăși se va încheia³ ca să ia munci, sau daruri pentru cele ce a făcut în viață.

Toată vrednicia și mărimea omului, din pămînt este, și iarăși în pămînt se pogoară. Pentru aceasta maică a tuturor este pămîntul. Că pămînt și țărînă sîntem. Deci dezlegare este, cînd ceva se desface întru acelea din care s-a alcătuit. Precum, zidul s-a făcut din pietre, și din var, și din lemne încă. Cînd întru acestea se va risipi, din care s-a alcătuit, se zice dezlegare. Iară încheiere, cînd iarăși, dintru aceleași la loc se va face acel zid cum a fost. Pentru aceasta și noi, fiindcă sîntem alcătuiți din pămînt și din apă, din foc și din aer, cînd de moarte ne risipim întru acestea din care ne-am alcătuit, se zice că ne dezlegăm. Iară cînd acestea risipite, se vor împreuna iarăși, ca să facă pe fieștecărele din noi, spre așezare mai desăvîrșit și mai bună, se zice că ne încheiem. Deci murind fieștecărele, și în sînurile maicii sale întorcîndu-se, iarăși se va încheia din pămînt la cea dintîi fire, stihiiile slobozind pre ființa a fieștecăruia din noi prin puterea Ziditorului cea negrăită, și săvîrșind pre toată plămuirea omenească. Că știe Dumnezeu cu adevărat frămîntătura ipostasului fieștecăruia, precum cineva pre semințele cele deosebite din mîna sa, și va da fieștecăruia ce este potrivit și se cuvine, cu rînduială nespūsă. Pentru ce? Ca să dea cuvînt cum a viețuit. Și să ia răsplătirea lucrurilor. De a viețuit adică rău, să ia munci veșnice, că viermele lor nu moare, și focul lor nu se stinge. Iară de a viețuit bine, să ia cinsti potrivite petrecerii lor, însă și pe acestea veșnice. Că dreptii, zice, în viață veșnică. Pentru care pricină și cu acelea trupuri, cu care a lucrat cele rele sau bune, ca să dobîndească prin aceleași iarăși cele după vrednicie.

Prin Sfîntul Duh este cuvîntarea de Dumnezeu, Unimea cea întreit sfîntă. Că Tatăl este fără de început, din Carele S-a născut Fiul fără de ani, și Duhul de un chip și de un scaun, din Tatăl împreună a strălucit.

Din cuvintele marelui Atanasie, și ale cuvîntătorului de Dumnezeu Grigorie s-a luat de cîntărețul acesta înțelegerea acestui vers al Troiței. Pentru că marele Atanasie așa zice:

---

³ Cuvîntul elinesc este *αναλυσις* și tălmăcitorii români cei mai denainte l-au tălmăcit, se va dezlega, însemnare cu totul împotriva înțelegerii Treptei. Iară tîlcuitorul acesta îl ia în loc de, se va încheia, și pentru aceasta face acest tîlc. Dar însă poate cineva să-l înțeleagă și în loc de, se va întoarce, că are cuvîntul elinesc și această însemnare. Și va scăpa de multele cuvinte.

Sfinții Serafimi zicînd de trei ori, Sfînt, Sfînt, Sfînt, arată pre cele trei Ipostasuri ale Dumnezeirii. Iară zicînd o dată Domnul, însemnează pre Dumnezeirea cea una și singură. Iară cuvîntătorul de Dumnezeu grăiește așa: Deci așa Sfintele Sfintelor, care și de Serafimi se acopăr și se slăvesc cu trei sfințiri, întru o Domnie și Dumnezeire se împreună, care aceasta și de altul oarecarele din cei mai nainte de noi prea frumos și prea înalt s-a filosofit. Deci prin Sfîntul Duh este, zice, și teologia îngerilor. Dar care este Unimea cea întreit sfîntă a teologiei? Sfînt, Sfînt, Sfînt, Domnul. Că zicînd ei de trei ori Sfînt, aduce pe urmă o dată, Domnul. De acolo și noi ne-am învățat, cum că Dumnezeirea este Unime și Treime. Că Tatăl este fără de început, adică nepricinuit, ca Cela ce nu are nici început al vremii: (Că este pururea fiitor.) Nici pricină a estimii Sale: (Pentru că nu este din ceva.) Iară dintr-însul S-a născut Fiul, nici vreme mijlocind, nici altceva din cele ale noastre. Nu întreba cum? Fără de socoteală este întrebarea: Ci fiind S-a născut. Că împreună întru aceeași dată este Tatăl, împreună întru aceeași dată este Fiul, cu chip negrăit, și mai presus de minte. Deci fără de început este Tatăl. Iară Fiul nu fără de început, ci are început și pricină pre Tatăl, și după acest cuvînt al pricinii se zice Fiul nu fără de început. Iară de vei lua și vei socoti începutul de la vreme, este și fără de început, precum și Tatăl. Pentru că este Făcător al vremilor. Iară Făcătorul vremilor cum poate fi supt vreme? Deci rădăcină, și început și pricină a Fiului este Tatăl, Cel fără de ani și nepricinuit. Și aceasta însemnează acel cuvînt, S-a născut, cum că rădăcină adică și pricină este Tatăl. Și Duhul, zice, de un scaun, adică de o slavă și de o cinste cu Tatăl și cu Fiul. Că pre vrednicia Lui cea întocmai și deopotrivă însemnează prin scaun. De un chip, adică de o ființă cu Amîndoi. Nu de la Tatăl și de la Fiul purcegîndu-Se, ci numai din Tatăl. Iară acel cuvînt, împreună au strălucit, această înțelegere are. Mai nainte de veci, negrăit, neînțeles, mai presus de toată mintea și cugetul amîndouă Fețele au ieșit din Tatăl, Fiul adică și Duhul, și au strălucit nu întru un chip amîndouă, ci cu deosebit chip. Căci Fiul adică S-a născut. Iară Sfîntul Duh S-a purces din Tatăl numai. Cînd? Cînd și Fiul S-a născut. Și alt chip este nașterea, și altul purcederea. Deci întru aceeași dată împreună au strălucit amîndouă Fețele din Tatăl, nici Fiul împreună lucrînd ceva la purcederea Preasfîntului Duh, nici iarăși Duhul la nașterea Fiului. Pentru că ieșirea fieștecăreia Fețe nu a fost nesăvîrșită. Măcar deși latinii le împleticesc rău înțelegînd, și împotriva celor ce drept înțeleg ridicîndu-se. Pentru că cele ce Sfîntul Duh, prin care trebuia, nu a descoperit dînd în scris, nu numai a le grăi, ci nici a le gîndi pe acelea nu este cu întărire.

ANTIFON 4.

Iată acum, ce este bun sau ce este frumos, fără numai a locui frații împreună. Că întru aceasta a făgăduit Domnul viața de veci.

După ce a murit Solomon, și a căzut împărăția la Roboam, cele douăsprezece neamuri ale lui Israil s-au despărțit, și două au rămas cu Roboam, iară zece au urmat lui Ieroboam slugii și împotrivicului, și gîlceavă era între dînșii totdeauna. Iară mai pe urmă după ce s-au robit toți, și după șaptezeci de ani s-au întors, s-au unit iarăși. Deci aceasta, mai nainte văzîndu-o David că era să se facă, zicea: Iată acum ce este bun, sau ce este frumos, ca a locui frații, adică cele douăsprezece neamuri împreună, care însemnează, a fi întru unire, și a nu se despărți ca mai nainte. Cu acesta asemenea și făcătorul de cîntări, grăind către cei ce s-au unit cu Biserica din schismatici, zice: (Că să lăsăm pre cele ce se poartă de mulți pentru Treapta

aceasta în vorbă) Ce este așa bun și frumos, precum a se aduna toți într-o Biserică, și a se uni, și a nu despărți în multe părți, cămașa lui Hristos cea necusută și neruptă, trupul Bisericii zic. Că într-o aceasta, adică într-o a se uni toți, și împreună a slăvi drept pe Dumnezeu, a făgăduit Domnul viață veșnică, zicând: unde sînt doi, sau trei adunați întru numele Meu, și Eu sînt în mijlocul lor. Iară dacă Eu sînt viața cea veșnică, fără de îndoială, și viața este împreună cu dînșii. Iară dacă unde sînt doi sau trei, cu cît mai vîrtos unde este atîta adunare sfîntă de pravoslavnici credincioși!

De haina sa, Cela ce împodobește crinii țarinii, poruncește, că nu se cade a se griji.

Vezi cum lăsînd Treptele cele despre amîndouă părțile, pe cea de la sfîrșit și pe cea mai sus de aceasta, de la această din mijloc și pe cele două au cuprins, pomenind puțin și de amîndouă, precum am zis la începutul tîlcuirii, pentru strîmtoarea: Că nu era cu putință în alt chip. Însă și pe acest vers de aicea îl alcătuiește, pomenind numai de un cuvîntel de la Treaptă, iară cealaltă parte lunîdu-o de la Evanghelie. Deci David lăudînd unirea, zicea: frumos lucru este unirea, ca mirul cel ce se pogoară pre cap, și pre barba lui Aaron, care se pogoară pre marginea hainei lui. Că mirul acela era cinstit și bun, ca cela ce era sfînt. Iară frumos, ca cela ce era bine mirositor. Cu care s-a uns cel întîi Aaron, carele ungînd a curs, întîi pre capul aceluia, apoi pre barbă, apoi pre marginea hainei lui. Iară cîntărețul luînd de aicea numai haina, cealaltă o adaugă din Evanghelia cea de la Matei cap 6. Cela ce împodobește crinii țarinii cu tot felul de vopsele, și îi înfrumusețează cu firești podoabe, poruncește celor ce petrec chiar după Dumnezeu, că nu se cade a se griji, ci a fi fără de grijă, și a-și căuta de mîntuirea sa, că El adică Dumnezeu poartă grijă de dînșii întru toate.

Prin Sfîntul Duh pricina cea în chipul unimii, toate se țin prin darea de pace, că Dumnezeu este Acesta, cu Tatăl și cu Fiul de o ființă cu adevărat.

Treapta aceasta cea mai după urmă, multă și neajunsă putere cuprinde întru sine prin aceste scurte cuvîntele. Pe care a le lumina și după mintea părintelui acestuia a tîlcui cuvîntul lui, este lucru cu adevărat al darului Preasfîntului Duh. Deci să se zică și aceasta după putință ajutînd Dumnezeu. Și întîi să zicem așa prost cum se află. Apoi vom face și cercarea cea cu de amăruntul. Scoposul cîntărețului este mai cu deadinsul să arate pre Preasfîntul Duh ziditor al făpturii și țîitorul ei și unitor ca Cela ce este de o ființă cu Tatăl și cu Fiul. Și zice: Prin Sfîntul Duh pricina cea în chipul unimii / sau unitoare / (iară pentru ce așa Îl numește, vom zice cu adevărat) se țin cele văzute și cele nevăzute, pace și unire dîndu-le lor Preasfîntul Duh, ca Cela ce le-a zidit, și precum se cuvenea întru ființă le-a adus, și mai vîrtos că din cele potrivnice între sine sînt alcătuite. Și Sfîntul Duh acesta este Dumnezeu desăvîrșit, unele ca acestea lucrînd, care și Tatăl și Fiul, ca Cela ce este de aceeași ființă și fire. Și acest fel este Treapta toată și pe deasupra. Iară cum este Sfîntul Duh pricină unitoare, și dă pace tuturor, acum să zicem, precum și de unul din cei mai nainte de noi prea bine s-a socotit. Lumea aceasta are alcătuirea sa din lucruri potrivnice între sine: Sau ca ceea ce este din foc și din apă, din aer și din pămînt: Sau iarăși din uscate și umede, din grele și ușoare, și din cele ca acestea. Că iată țaria, care s-a făcut în mijlocul apelor. Și să fie, zice, despărțind apă de apă, pe care ca cristalul și umedă o zice Iosip în Arheologie. Deci trupul acesta are înfipte pre

stelele cele înfocate. Și nici focul cel dintru dînsele, carele este mult și nespun, nu se lăcomește asupra firii celei umede, și să o topească pre ea, nici tăria aceea iarăși stinge flacăra ceea ce joacă acolo în mijloc. Deci Cela ce le aduce pre acestea spre unire și pace, care sînt cu totul potrivnice, nimenea altul nu este, fără numai Duhul Sfînt. Vezi după aceasta soarele și luna, cum aceeași rînduială pururea au. Că pururea împrumutîndu-se luna lumina de la soare, nu zavistuieste împrumutătorului ca unuia ce este mai bogat cu lumina: Și cum iarăși cîte puțin lunîdu-se împrumutul, suferă, unire nestrictă cu acela avînd. Cîta unire iarăși au cele patru stihii, care și se împărtășesc unele cu altele și se deosebesc. Așijderea încă și stihiiile cele din trupul nostru, sîngele, flegma, fierea cea galbenă, și cea neagră. Iarăși cele patru timpuri ale anului, primăvara, vara, toamna, și iarna. Că focul mai ușor fiind, ca cela ce este uscat și fierbinte, are împărtășire cu aerul despre fierbințeală, iară cu pămîntul despre uscăciune. Aerul iarăși fierbinte fiind și umed, se unește cu focul despre fierbințeală, iară cu apa despre umezeală. Așijderea apa rece fiind și umedă, se împărtășește despre umezeala cu aerul, iară despre răceală cu pămîntul. Pămîntul iarăși asemenea, rece fiind și uscat, despre răceală, se unește cu apa, iară despre uscăciune, cu focul. Vezi unire și împrietenire a puterilor celor potrivnice? Asemenea acestea socotește-le și la cele patru umezeale ale trupului, și la timpuri, și la celelalte, cum încet dau loc unele altora. Așijderea socotește și la zi și la noapte, cum una alteia dă loc. Vezi încă pămîntul și marea, că marea fierbînd, și ca o nebună pornindu-se, apoi venind la uscat, se întoarce înapoi, temîndu-se de hotarul ei, și amîndouă, dau una alteia pre cele ale lor. Deci care este pricina ceea ce unește pre acestea toate, și le împacă? Nu este alta cu adevărat, fără numai Duhul Sfînt, Care le-a zidit odată, și această unire dintru început le-a dăruit. Ci să lăsăm acestea acum, și să venim la cele mai nematerialnice: Cine este Cela ce a unit pre cetele cele cerești spre neîncetată slavoslovie a Ziditorului? Duhul Sfînt cu adevărat. Cine este iarăși Cela ce a unit cu cele de pre pămînt pre cele cerești, adică pre îngerii cu oamenii? Pentru că erau despărțiți unii de alții, pentru închinarea de idoli, și pentru cinstea lui Dumnezeu care căzuse la zidiri. Cum dar s-au unit? Prin Preasfîntul Duh. Căci viind negrăit peste Sfînta Fecioară, o a sfîntit, și a unit pre omenire cu Dumnezeu. Și după ce s-a săvîrșit taina, sălășluindu-Se întru Apostoli, printr-înșii toată lumea la cunoștința de Dumnezeu o a povățuit, și s-a stricat lor vrajba, pentru care erau potrivnici unii altora, mai nainte de dumnezeiasca Întrupare. Și nu numai pre oameni cu îngerii a unit, ci și pre singuri oamenii, care erau împerecheați între sine, pentru cinstea și închinarea la dumnezeii cei mulți, la unirea cea adevărată și bună i-a adus, și acum stînd toți împreună, slăvesc un Dumnezeu în trei Ipostasuri. Prin acestea toate se cunoaște, cum că unitoare pricină a celor făcute, este Duhul Sfînt, că într-însul viem și ne mișcăm și sîntem. Însă se cuvine a ști, că multe unite fiind, de multe ori nu au pace, iară Duhul Sfînt, pre amîndouă le dă, căci cîte unește, unite și nedespărțite rămîn, iubind hotarele sale, și din ceea ce este rînduit neabătîndu-se.

S F Î R Ș I T AL TÎLCUIRII ANTIFOANELOR.